

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

LIDOVÁ A UMĚLÁ PÍSEŇ V HUDEBNÍ PEDAGOGICE A JEJÍ
ZAČLENĚNÍ DO PROGRAMU VÝCHOVNÉ PRÁCE V MŠ
ZÁCHLUMÍ (OKRES TACHOV)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Zíková

Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Daniela Mandysová

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 11. dubna 2020

.....
vlastnoruční podpis

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

Především bych chtěla poděkovat mé vedoucí bakalářské práce paní doc. PaedDr. Daniele Mandysové za přívětivé vedení a rady, které mi velmi pomohly při tvorbě této práce.

Dále bych chtěla poděkovat za ochotu a poskytnuté materiály všem ředitelům a ředitelkám škol, učitelům a učitelkám škol, kteří mi ve svých školách umožnili sběr dat a zároveň všem, kteří věnovali svůj drahocenný čas k vyplnění dotazníku.

Můj velký dík patří také knihovnicím Městské knihovny ve Stříbře za poskytnuté materiály, především vedoucí paní Andree Zárubové, která mi přispívala i odbornými radami.

Obsah

Seznam zkratk	3
Úvod	4
1 Hudební vývoj dítěte předškolního věku	6
1.1 Dítě a jeho dispozice pro hudbu	6
1.2 Dětský zpěv v předškolním věku	7
1.3 Dětská „nezpěvnost“ v předškolním věku	8
1.4 Vliv zpěvu na psychický vývoj dítěte	10
1.5 Hlasová hygiena dětí	12
2 Hudební činnosti v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání	13
2.1 Hudební činnosti a vzdělávací oblasti RVP PV	13
3 Píseň a její úloha v pedagogice předškolního věku	18
3.1 Lidová píseň a její místo v mateřské škole	19
3.2 Umělá píseň a její místo v mateřské škole	20
4 Výzkum	22
4.1 Cíle a hypotézy výzkumu	22
4.2 Metody výzkumu	22
4.3 Charakteristika výzkumného vzorku	23
4.4 Výsledky dotazníkového šetření	23
4.5 Verifikace hypotéz	36
4.6 Vyhodnocení výzkumu – závěr	37
5 Práce s písní v MŠ Záchlumí	38
5.1 MŠ Záchlumí	39
5.2 ŠVP MŠ Záchlumí	39
5.3 Práce s lidovou písní v MŠ Záchlumí	40
5.3.1 Integrovaný blok Cestujeme za písničkou, Téma: Se včeličkou Janičkou poznáváme povolání lidovou písničkou	40
5.3.2 Evaluace činností integrovaného bloku	48
5.4 Práce s umělou písní v MŠ Záchlumí	49
5.4.1 Integrovaný blok Cestujeme za písničkou, Téma: Cestujeme se včeličkou Janičkou do pohádky za písničkou	49
5.4.2 Evaluace činností integrovaného bloku	55
Závěr	56
Resumé, Klíčová slova	57
Seznam grafů	59
Seznam použité literatury	60

Seznam pramenů.....	60
Internetové zdroje.....	61
Seznam příloh.....	62

Seznam zkratk

RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP PV	Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
MŠ	mateřská škola
IB	integrováný blok
aj.	a jiné
apod.	a podobně
např.	například

*„Hudba nejpřirozenější nám jest; jak se na svět dostáváme,
hned písničku, pád rajský připomínající, zpíváme: A, á, é!
Kvílení, pravím, a pláč nejprvnější naše muzika jest ....“
(Jan Amos Komenský, Informatorium školy mateřské)¹*

Úvod

Na úvod své bakalářské práce bych ráda zmínila, proč jsem si vybrala právě téma lidových a umělých písní v hudební pedagogice. Zpěv lidových písní patřil a patří neodmyslitelně do mého života. Od malička jsem poslouchala zpěv maminky, která jím doplňovala běžné každodenní činnosti. Písničkou mě probouzela a s písničkou na rtech jsme chodili spát. Lidová píseň ovlivnila můj počáteční vztah k hudbě a já jsem po dobu povinné školní docházky navštěvovala pěvecký sbor v Základní škole Broumy. Hudba mi přirostla k srdci natolik, že jsem se začala věnovat v tehdejší místní Lidové škole umění v Kublově hře na kytaru. Hudba mě tedy doprovází po celý život a jsem ráda, že mohu jako učitelka mateřské školy „kouzlo lidových písní“ předávat další generaci dětí.

V dnešní „rychlé“ a „přetechnizované“ době mají děti většinou nekontrolovaný přístup k různým hudebním stylům či žánrům a k lidové písni, pokud k ní nejsou vedeny rodiči záměrně, se téměř nedostanou. Zahlceny moderními vymoženostmi k tomu mají pramalou příležitost. Zajímalo mě tedy, které druhy písní – lidové nebo umělé – jsou v mateřských školách preferovány. Zda děti mají možnost se přirozeně setkat s lidovou písní v mateřské škole. Zda je součástí jejich běžného dne a při jaké příležitosti se s ní setkávají. Jaké lidové písně zpívají nejčastěji.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části se zpočátku zaměřuji na hudební vývoj předškolního dítěte z hlediska hudebnosti dětí a jejich dispozic k hudbě, zejména otázce dětského zpěvu v předškolním věku. Zajímám se také o vliv zpěvu na psychiku předškolního dítěte.

V druhé kapitole se zaměřuji na hudební činnosti v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, tak jak jsou rozděleny do jednotlivých vzdělávacích oblastí. Teoretickou část končím představením písní, především jejich úlohou v pedagogice předškolního věku.

---

¹ Jurkovič, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. s. 8.

Po úvodní teoretické části přichází na řadu část praktická, kde se věnuji dotazníkovému průzkumu. Cílem mého dotazníkového průzkumu je zjistit, jak často a jaký druh písni je v dotázaných mateřských školách preferován, zda jsou to lidové nebo umělé písně. Snažím se zjistit jak věk dětí a lokace mateřské školy ovlivňují „hudební repertoár“ mateřských škol. Při jakých příležitostech jsou zpívány písně lidové a při kterých činnostech písně umělé. Zároveň se zajímám o to, zda děti mají v mateřských školách možnost navštěvovat hudební kroužek. Pokud je v mateřské škole fungující hudební kroužek, kolik dětí ho navštěvuje a při jakých příležitostech vystupuje na veřejnosti.

V poslední části bakalářské práce bych chtěla ukázat přípravu a realizaci dvou integrovaných bloků v Mateřské škole Záchlumí u Stříbra v závislosti na Školním vzdělávacím programu dané mateřské školy. Jeden integrovaný blok je věnován písni lidové a druhý písni umělé. Aktivity těchto integrovaných bloků jsou rozděleny do obtížností podle věkových skupin dětí, zároveň vždy беру na vědomí individuální potřeby a zájmy jednotlivých dětí. Je potřeba zdůraznit, že každé dítě předškolního věku, lze správným výchovným působením vést k lásce a radosti z hudby. Tuto praktickou část lze využít zároveň jako metodický materiál či návod, který pomůže děti motivovat a zároveň je rozvíjet je v závislosti na požadavcích Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) jak po stránce hudebnosti, tak celkového rozvoje dovedností předškolních dětí.

1 Hudební vývoj dítěte předškolního věku

Hudba ve všech svých formách vyjadřuje lidskou tvořivost, je přirozenou součástí lidského bytí a jedním ze základních životních projevů. Propojena s výchovou se podílí velkou měrou na rozvoji sociálních vztahů.

Období předškolního věku je z hlediska hudebního vývoje dítěte jedním z nejdůležitějších. Hudební výchova v mateřské škole by měla vést nejen k rozvoji hudebního sluchu, ale především by jejím cílem měl být harmonický rozvoj celé lidské bytosti, v němž hudba hraje nezastupitelnou roli přínosem klidu, pohody, jistoty, ale také rozvojem fantazie a představivosti.²

Dítě se „hudebně“ začíná projevovat již od narození. Svým křikem dává najevo, že je zde, že s ním musíme počítat a pomocí křiku se učíme rozpoznávat potřeby dítěte. Svým hlasem projevuje nejen nepohodu, ale také stav radosti a libosti. První dispozice dítěte k hudbě se vytváří již v prenatálním věku, dítě poslouchá rytmus matčina srdce a její hlas. Dominantní úlohu zde hraje senzomotorická činnost – dítě svými smysly poznává vše, co ho obklopuje a motorickou činností na své objevy reaguje. *„Hudba ve všech svých podobách je jedinečným vyjádřením lidské kreativity. Je přirozenou součástí psychofyzického chování malých dětí, je jejich životním projevem, který prožívají celým tělem.“*³

Pro hudební vývoj je dominantním smyslem sluchové vnímání, dítě poznává matčin hlas již během těhotenství, po narození se projevuje křikem, kterým dává najevo své pocity a začíná naslouchat „hlasu“ svého okolí, vnímá hlasy rodičů, prarodičů, sourozenců, začíná se světem komunikovat broukáním, svojí „dětskou mluvou“, první cestou k písničce.⁴

1.1 Dítě a jeho dispozice pro hudbu

Hudební vývoj dítěte probíhá zcela přirozeně společně s rozvojem tělesných a duševních funkcí na základě přiměřených hudebních podnětů, které umožňují rozvoj hudebních schopností a vloh. Vliv na cílený hudební vývoj má zpočátku převážně rodina, po nástupu do mateřské školy tuto roli doplňuje právě škola. Necílený hudební vliv na formování hudebního vývoje má vše, co dítě obklopuje – reprodukováná hudba z televizorů, rádií, hudba na ulici, v obchodech, hromadných prostředcích aj.

---

² JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. s. 10-12.

³ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. s. 10.

⁴ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. s. 13-14.

Dítě nastupuje do mateřské školy zpravidla ve věku 3 až 6 let, v tomto věku hraje právě mateřská škola nezastupitelnou roli na vliv hudebního vývoje dítěte. Dítě má již vytvořeny základní dispozice pro hudbu a všechny předpoklady pro aktivní kontakt s hudbou prostřednictvím zpěvu, poslechu, pohybových doprovodů hudby – tance a hrou na „jednoduché“ hudební nástroje. Důležité je zmínit, že hudebně rozvíjet a vzdělávat lze všechny děti. Každé dítě má předpoklady, které mu umožňují vnímat a vykonávat hudební činnosti.

„Mnohé děti, jevící se v dané fázi vývoje jako hudebně nedisponované, jsou v podstatě pouze hudebně nerozvinuté, neboť ve své dosavadní hudební zkušenosti měly minimální příležitost k setkání s hudebními aktivitami.“⁵ Je tedy úkolem mateřské školy poskytnout dětem hudební podněty, které povedou k rozvoji jejich hudebnosti.

1.2 Dětský zpěv v předškolním věku

Pěvecký projev dítěte je pro hudbu důležitý a má svá charakteristická specifika, která je potřeba zmínit a znát. Ke zpěvu vybíráme písničky podle pěveckých a hudebních schopností dětí, které vždy respektujeme. Klademe důraz na rytmickou a melodickou obtížnost, rozsah písničky a její obsah. Při zpěvu postupujeme od písniček jednodušších ke složitějším. *„Pro zpěv předškoláků jsou nejvhodnější písničky krátké s jasně vyčleněnou hudební formou, jednoduchou a snadno zapamatovatelnou melodií i rytmem.“⁶*

Před nácvikem písničky je vhodné zařadit dechová, artikulační a rytmická cvičení. Abychom mohli dobře zpívat, musíme dobře dýchat a základním předpokladem pro dobré zpívání je správné držení těla. *„Stojíme mírně rozkročení, chodidla plně opřená, jako by vrůstala do podložky, váhu těla máme rozloženou do obou nohou, pociťujeme ji spíše vpředu, nikoli na patách (jako bychom chtěli vykročit, něco říci), hrudní kost je mírně vypjatá, ramena jsou uvolněná, ruce spuštěné podél těla, vzpřímená hlava „balancuje“ na mírně protažené šíji, duševní pohodu vyjadřuje přirozený výraz obličeje.“⁷*

Zpívat s dětmi můžeme i v sedu, kdy sedíme na kraji židličky, chodidla jsou opřena o zem, záda jsou vzpřímená, ramena jsou spuštěna volně dolů a ruce leží volně položené

---

⁵ KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, 2017. s. 9.

⁶ LIŠKOVÁ, Marie. *Metodika hudebních činností*. Praha: Magistrát hl. m. Prahy, 2010. s. 26.

⁷ KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. *Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání*. s. 44.

v klíně nebo s menšími dětmi raději volíme zpěv v kleku na patách s mírně roztaženými koleny, zpevněným podbříškem a vzpřímenými zády. Správné držení těla by mělo být ro děti samozřejmostí, neupozorňujeme na něj záměrně, k správnému držení těla vedeme děti vhodnou motivací a vlastním příkladem. Samotnému zpěvu by vždy mělo předcházet krátké rozezpívání.

Abychom dokázali vytvořit tón, musíme správně dýchat. Ke správnému dechu vedeme děti taktéž vhodnou motivací. Dech cvičíme např. při pohybové výchově, nebo při relaxaci. Zaměřujeme se na uvolněný nádech a výdech a učíme děti s dechem hospodařit. Nejvhodnější poloha pro dětský zpěv je jednočárkovaná oktáva mezi tóny $d^1—a^1$, ale poloha dětského hlasu se věkem mění. Například: „*Třileté děti zpívají v rozmezí tří tónů ($f^1—a^1$), čtyřleté děti mohou mít rozsah šestitónový ($d^1—h^1$), předškoláci mohou dosáhnout sedmi až osmi tónového pěveckého rozpětí ($d^1—c^2—d^2$).“⁸*

Důležitou a nezastupitelnou roli při zpěvu dětí má učitelka, jejím úkolem je vzbuzovat u dětí zájem o zpěv a je pro ně sama hudební motivací, tzn., že píseň bezchybně zpívá a vzbuzuje tak v dětech chuť naučit se novou písničku, pomocí jí mohou být i tzv. mimohudební motivace, kdy může k motivování dětí naučit se písničku využít např. loutku, pohádku, příběh, básničku, nějakou příhodu, rozhovor či může reagovat na nějakou situaci, která v mateřské škole vznikla.

Text i melodii písně nacvičujeme vždy současně, děti by měly písni rozumět, měly by vědět, o čem se v písni zpívá a píseň by jim měla být vždy interpretována kvalitně a z paměti.

1.3 Dětská „nezpěvnost“ v předškolním věku

Ačkoliv každé dítě svůj hlas používá zpočátku zcela přirozeně a bez zábran, rádo se poslouchá, brouká, zkouší vydávat a napodobovat různé zvuky svého okolí, pokud není jeho „zpěv“ opětován, dítě nemá možnost srovnání svého hlasu se svým „vzorem“ a jeho zpěv se nevyvíjí. Tím, jak roste, začne si uvědomovat, že nezpívá stejně „dobře“ jako ostatní, ostýchá se, má strach z neúspěchu a v nejhorším případě přestane zpívat docela.

Každý má však dar zpěvu, je důležité nebránit hlasovému projevu a hlas procvičovat v plném rozsahu a znění.⁹

⁸ LIŠKOVÁ, Marie. *Metodika hudebních činností*. Praha: Magistrát hl. m. Prahy, 2010. s. 17.

⁹ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. s. 11.

Připomeneme si důvody, proč dnes děti nezpívají, abychom mohli najít a „vyšlapat“ cestu k dětskému zpěvu.

V dnešní uspěchané době není v mnoha rodinách čas na to si zazpívat. Maminky svým dětem nezpívají, děti jsou odkázány na reprodukovanou hudbu, ve které se neorientují. V mnoha rodinách se zpěv dětí nepodporuje, rodiče chtějí mít doma „klid“, a tak se dítě přestává projevovat přirozeně, nesměje se, nemluví. Důsledkem je nepřirozená poloha hlasu na několika tónech střední hlasové polohy. Dochází k ochabování dechových, hrtanových a hlasivkových svalů.¹⁰

V dnešní době dětem chybí především přirozený pohyb. Děti většinu času tráví sledováním televize, využívají digitální techniku, málo se hýbou. Svaly důležité pro dýchání jsou ochablé, většinou dýchají jen mělce, tzv. svrchním dechem, pomocí ramen. Dochází tak k přebytku vzduchu, který působí negativně na hlasivky při zpěvu. Chybné držení těla a s tím související nedostatečná práce dechových svalů zamezují správné tvoření tónu.¹¹

Od narození až do doby, než začnou děti mluvit, využívají bezesporu svůj hlas správně. Správným použitím hlasu rozumíme souhru dechu a hlasivek. Děti broukají, výskají, smějí se a pláčou. Posilují tak svaly hlasivek zcela přirozeně ve velkém tónovém a dynamickém rozpětí. Když dítě začíná mluvit, jeho hlasová poloha klesá. Vzorem dětí je dnes mluva, bez hlavové rezonance. Děti tento hlas nápodobou přejímají a jejich přirozená mluvní poloha se nezdravě snižuje ke spodní hranici hlasového projevu – výsledkem může být právě „nezpěvák“, jehož hlas ztrácí lehkost, jas a schopnost tvořit vyšší tóny – říkáme tomu, že „bručí“.

V dnešní době, kdy slyšet „ticho“ je vzácností nejen pro nás dospělé, ale především pro děti, jsou právě ony nejvíce ovlivněny tzv. „hudebním smogem“. Děti jsou naučené pouze pasivně přijímat zvuky, které slyší kolem sebe. Poslouchají hudbu z rádií, televizorů a internetu. Tyto své vzory napodobují, čímž si narušují svůj dětský hlas (tvoření tónu, jasné hlavové znění a výšky).

Je potřeba, aby alespoň pod rukama učitelů jak mateřských, tak základních škol, byly děti vedeny ke zpěvu ve správném hlasovém rozsahu, aby si mohly zkusit, jak zní lehce znějící hlas a procvičit si vyšší tóny.

---

¹⁰ viz příloha č. 1

¹¹ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. s. 12.

„Mluvní řečový projev a zpěv mají mnoho společných funkčních znaků. Základem a prostředkem obou je hlas, na mluvním i zpěvním projevu se podílejí ústrojí dýchací, fonační a artikulační.“¹²

„Hlas a hudebnost jdou u malých dětí vždy spolu, nelze je od sebe oddělovat. Zlepšením zpěvního hlasu se zákonitě zkvalitní i mluvní hlas dětí.“¹³

S nápravou nezpěvnosti je třeba začít co nejdříve, ideálně v předškolním věku, prvním důvodem je, že ve věku kolem šesti let dochází k prudkému rozvoji hudebních schopností (hudební paměť, hudební představivost a hudební sluch). Druhý důvod je psychologický, v tomto věku jsou děti přirozeně zvědavé a spontánní a není u nich prozatím vybudováno negativní hodnocení vlastního zpěvu.

1.4 Vliv zpěvu na psychický vývoj dětí předškolního věku

„Zpěv je přirozeným lidským projevem stejně jako řeč.“¹⁴

Psychika dítěte má velmi důležitý vliv na tvoření hudebních představ a na samotném pěveckém projevu. Seběmenší psychická nepohoda, či dokonce psychický blok, může výrazně „zabrzdit“ či zastavit jejich vývoj. Je velmi důležité vytvářet „bezpečné“ prostředí, kde bude prostor pro hledání a chyby. Je třeba myslet na to, že chvála a ocenění dětí vždy motivuje lépe než trest či výsměch za „chybný“ hlasový projev. Zpěv, ale i jeho absence mají velký vliv nejen na fyzický vývoj dětí, ale především na jejich psychiku.

U dětí, které zpívají, se prohlubuje dýchání, což vede k prokrvení a okysličení organismu. Zpěv zlepšuje kvalitu dětské řeči, je jednou z ověřených léčebných metod kóktavosti. Hlasové aktivity podporují sebevědomí dětí a pomáhají překonávat „komunikační bariéry“. Zpěvem děti rozdávají radost nejen okolí, ale hlavně samy sobě. Zpěv by měl dětem přinášet radost a uspokojení.

„Při zpívání relaxujete, vyplavují se vám endorfíny. Naopak se snižuje hladina kortizolu, která ovlivňuje, jak moc jste ve stresu. Skupinové zpívání snižuje míru společenské izolace a pomáhá v boji proti depresi. Je hodně důvodů, proč zpívat, má to opravdu řadu společenských i zdravotních výhod.“¹⁵

---

¹² SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: ZČU v Plzni, 2003, s. 73.

¹³ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. s. 13.

¹⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. s. 21.

¹⁵ Lidovky.cz[online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/lide/zpivani-zlepsuje-zdravinepohoda-zpevaka-se-projevi-na-jeho-hlasu-rika-hlasova-koucka.A190609_114951_lide_form

Spolu s kyslíkem tělo přijímá oxytocin, dopamin a serotonin – tzv. hormony štěstí, což vede ke zlepšení nálady. Zpěv v přirozených nízkých tónech dokáže psychiku dětí uklidnit, stejně tak, jako dobře zvolená hudba. Také to, že děti zpívají v mateřské škole ve skupině, že dovedou spolupracovat s druhými dětmi, přispívá k celkové psychické pohodě. Zpěv i hudba jsou ideálním prostředkem k utváření mezilidských vztahů, nemalou měrou se podílí na jejich sociálním rozvoji. *„Bez hudby by ztratilo lidství jeden svůj důležitý rozměr.“*¹⁶

Důležitou činností, která bývá v mateřských školách opomíjena¹⁷, ale která bezesporu u dětí probouzí emoce, čímž má pozitivní vliv na jejich psychický vývoj, je poslechová činnost. *„Činnosti poslechové směřují od vnímání krátkých zvukových a tónových celků k citovému prožitku a estetickému zážitku. Jejich cílem je rozvoj hudebního sluchu, hudební sluchové představitivosti a poslechových dovedností, postupně i osvojování si základních výrazových prostředků hudební řeči aktivním poslechem.“*¹⁸

*„Poslechové činnosti využíváme při nácviku nové písně, kdy dítě poslouchá novou píseň nejprve v podání učitelky a za doprovodu hudebního nástroje.“*¹⁹

Předškolní děti vedeme k poslechu hudby postupně. Začínáme jednoduchým rozeznáváním zvuků okolní přírody, které nás obklopují, přes jednoduché popěvky a melodie k písniím reprodukováným. Vybíráme skladby vhodné pro předškolní děti. Děti mají možnost poznat více hudebních stylů a slyšet více hudebních nástrojů najednou.

Zcela přirozené je pak spojení zpěvu s pohybem. *„Svižné a veselé písničky už při poslechu nutí děti kývat tělem do rytmu. Ti temperamentnější vyskočí a točí se dokola, či tančí po celé místnosti. Mnohdy si děti při spontánní radosti z pohybu vystačí samy.“*²⁰

---

¹⁶ POLEDŇÁK, I. Stručný slovník hudební psychologie, Praha, Supraphon, 1984.

¹⁷ Informace ze semináře KHK/DIMŠ 3 PhDr. Štěpánky Liškové, Ph.D.

¹⁸ ZEŽULA, Jiří a Olga JANOVSÁ. Hudební výchova v mateřské škole. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1987, s. 46.

¹⁹ ZEŽULA, Jiří a Olga JANOVSÁ. Hudební výchova v mateřské škole. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1987, s. 46.

²⁰ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let.* Vyd. 3. Praha: Portál, 2014, s. 15.

1.5 Hlasová hygiena dětí

Pro správný zpěv, ale také mluvu dětí je potřeba dodržovat hlasovou hygienu. Hlasová hygiena znamená správné používání našeho hlasu. Pravidla hlasové hygieny jsou návodem, jak používat dechové a hlasové ústrojí, a tak předcházet poruchám hlasu, které mohou jejich nesprávným používáním nastat.

Důležitou úlohu hraje při zpěvu dětí i prostředí, ve kterém se zpívá. Hlasu rozhodně neprospívá prostředí plné prachu a kouře, místnost by měla být vždy vyvětraná, nepřetopená, ideální je místnost s teplotou kolem 20 stupňů a s dostatečně zvlhčeným vzduchem.

Příliš hlučné prostředí nutí děti ke zvýšení intenzity hlasu. Šepot může také poškodit dětský hlas. Děti by svůj hlas neměly příliš zatěžovat ani při hrách. Jekot a křik, může způsobit ochraptění a přetížení hlasivek.

Před samotným zpěvem by mělo vždy dojít k rozezpívání a procvičení hlasivek. K rozezpívání může být využita například část melodie písně doplněná zvukomalebnými slabikami, zvuky zvířat a věcí (ideálně blízké obsahu zpívané písně).²¹ Zpíváme písně odpovídající hlasovým možnostem dětí, také délku písni volíme adekvátně ke schopnostem dětí. Dáváme pozor, abychom jejich hlasivky nepřetěžovaly ani neunavovaly.

Nezpíváme při velké fyzické námaze a omezujeme zpěv tehdy, když jsou děti nachlazené.

Vzorem pro správné používání hlasu by měl vždy být učitel. Učitel by měl s dětmi mluvit v přiměřené hlasové síle, zbytečně nezvyšovat hlas, správně artikulovat a dosahovat tak zřetelné mluvy bez zvyšování intenzity hlasu. Učitel nezapomíná na dechovou oporu. Mluvní poloha hlasu učitele se pohybuje ideálně ve střední poloze.²² Před zpěvem pravidelně provádíme rozezpívání.²³

---

²¹ viz příloha č. 2

²² LIŠKOVÁ, Marie. Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání. Praha: Raabe, 2006. s. 35.

²³ SLAVÍKOVÁ, M. Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy, 2003. s. 53.

2 Hudební činnosti v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání

Hudební výchovu Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) přímo předepisuje. RVP PV dává velký prostor kreativitě či tvořivosti učitele, který může hudební výchovu propojit i s jinými „mimohudebními“ činnostmi a vytvářet tak mezioborový přesah.

2.1 Hudební činnosti a vzdělávací oblasti RVP PV

Hudební výchova prostupuje všemi vzdělávacími oblastmi RVP PV.

Dítě a jeho tělo – učitelovým záměrem je v této oblasti z hlediska hudební výchovy podporovat fyzickou pohodu dítěte, jeho zdatnost, rozvoj pohybových i manipulačních dovedností. Učitel by měl děti vést ke zdravým životním postojům a návykům.²⁴

Do této oblasti můžeme zařadit konkrétní vzdělávací nabídku, která obsahuje:

- **Zpěv písní** – je jednou z možností, kterými lze vést děti ke zdravému způsobu života. Pěvecké činnosti jsou prevencí psychopatologických jevů. Zpěvem písní vedeme děti k poznávání a poznání sebe sama, svých hodnot, postojů a návyků. Pěveckými činnostmi se zaměřujeme na správné dýchání dětí, které nejen že okysličuje tělo, ale také prokrvuje organismus a působí příznivě na střevní peristaltiku. Při zpěvu písní dbáme u dětí na správné držení těla. Učíme děti vnímat svůj vlastní hlas. I to, jak si mají svůj hlas chránit, jak o něj mají pečovat. Zpěvem navozujeme pocity relaxace, podporujeme vznik kladných emocí, prožitků a pozitivní přístup k životu.
- **Hudebně-pohybové činnosti, kterými písně doprovázíme** – jsou jednou z možností, prostřednictvím kterých si mohou děti uvědomovat své vlastní tělo. Pod správným vedením mohou výrazně přispívat ke zlepšování zdravotního stavu dětí. Učíme jimi děti vnímat a ovládat své tělo, rozvíjet jemnou a hrubou motoriku. Věnujeme se základním pohybovým činnostem — pochodu, běhu, skokům a poskokům. Hrajeme s dětmi pohybové hry, hry na tělo a taneční hry. Nezapomínáme na vlastní pohybovou improvizaci a ztvárnění písní pohybem.
- **Hra na nástroje** – nám často doprovází pěvecké činnosti. Rozvíjíme jí jemnou motoriku a smyslové vnímání. Učíme děti koordinovat své pohyby. Rozvíjíme

---

²⁴ LIŠKOVÁ, Marie. Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání. Praha: Raabe, 2006. s. 9-20.

rytmické citění dětí. Výrazně přispíváme v oblasti prevence zdraví dětí tím, že dbáme na ochranu jejich sluchu a psychického zdraví. Děti učíme ovládat jednoduché hudební nástroje Orffova instrumentáře²⁵. Vedeme je k poznávání a vnímání hudebních nástrojů smysly jako jsou sluch, hmat nebo zrak.

- **Poslech** – hudby a písní nám pomáhá navodit psychickou a fyzickou pohodu. Vhodně zvolený hudební poslech uvolňuje tělo a učí děti relaxačním technikám. Děti seznamujeme s relaxačními technikami postupně, učíme je vnímat své tělo a soustředit se na vnímání hudby. Poslech hudby propojujeme s pohybovou aktivitou. Nabízíme dětem k poslechu nejen reprodukovanou hudbu, ale také hudbu živou, navštěvujeme dětské koncerty aj.²⁶

Dítě a jeho psychika – záměrem učitele této oblasti je podporovat u dětí duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost. Rozvíjíme řeč a jazyk, jako způsob komunikace. Rozšiřujeme dětské obzory, dbáme na rozvoj intelektu. Soustředíme se na city a vůli. Podporujeme rozvoj sebepojetí a sebevyjádření dítěte. Zaměřujeme se na rozvoj dětské fantazie a tvořivosti, pomocí které děti poznávají sebe sama, své možnosti a dovednosti.

Tato vzdělávací oblast je rozdělena do třech podoblastí:

1) **Jazyk a řeč** – zařazujeme sem konkrétní nabídku, která obsahuje:

- **Zpěv** – zpěvem rozvíjíme řečové schopnosti a jazykové dovednosti dětí. Přispíváme ke zlepšení produktivních dovedností jako jsou výslovnost, mluvní projev, vyjadřování tak receptivních dovedností, vnímání, naslouchání a porozumění. Řadíme sem i tzv. „před zpěvné období“ - práci se slovy a říkadly. Rozšiřujeme slovní zásobu dětí, dbáme na správnou výslovnost a artikulaci. Zpěv je prevencí a pomocníkem při různých logopedických vadách – např. koktavosti nebo zadrhávání a dušnosti.
- **Pohyb** – pohybový doprovod k písním pomáhá rozvíjet řečové dovednosti společně s rytmickou deklamací slov a sousloví a hrou na tělo. Učí děti pracovat s pohybovou improvizací beze slov - „práce s tělem“. Rozvíjí a učí děti komunikovat pomocí nonverbálních druhů komunikace a tuto komunikaci vnímat. Využíváme činnosti jako jsou mimika, komunikační hry, pantomima a improvizace.

---

²⁵ viz příloha č. 3

²⁶ LIŠKOVÁ, Marie. Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání. Praha: Raabe, 2006. s. 11-12.

- **Hra na hudební nástroj** – hrou na hudební nástroj učíme děti dalšímu ze způsobů nonverbální komunikace. Děti mohou hrou na hudební nástroj nejen reprodukovat své emoce, ale také se učit vnímat a „přijímat“ emoce vznikající jako odpověď na poslech hry hudebních nástrojů. Učíme děti volit si vhodné hudební nástroje k písním, které mají doprovázet, zároveň se současně děti učí tato nástroje pojmenovávat.
- **Poslech** – v této podoblasti hraje svou výraznou roli tematický poslech. Vedeme děti k verbalizaci prožitků, formulování vlastních názorů a vnímání vlastních představ.

2) *Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace*

- týkají se zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechodu od konkrétně-názorného myšlení k myšlení slovně-logickému. Zaměřujeme se na rozvoj paměti a pozornosti. Kultivujeme dětskou představivost. Soustředíme se na dětskou tvořivost. Budujeme pozitivní vztah dětí k učení a poznávání.
- **Zpěv** – aktivity spojené se zpěvem písní a popěvek souvisí s mnoha dětskými činnostmi rozvíjejícími tuto podoblast. Zpěv písní vede děti k motivaci jak k hudebním, tak i „mimohudebním“ činnostem, můžeme sem zařadit například pozorování přírodních, kulturních i technických objevů, objektů a jevů. Motivujeme jím děti ke spontánní hře s různým zaměřením. Zpěvem procvičujeme hudební, mechanickou a pojmovou paměť. Vysvětlujeme souvislosti obsahu písní. Vedeme děti k osvojování poznatků, hledání otázek a odpovědí. Zasníváme jim děti do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, ročními obdobími, tradicemi a zvyky – k tomu nám slouží třeba písně zpívané ve školce na přivítanou, ukolébavky před spaním nebo zpěv písní doprovázejících lidské činnosti v různých ročních obdobích.
- **Pohyb** – hudebně – pohybová výchova souvisí v této podoblasti s manipulací s různými pomůckami, např. stuhy či šátky, doprovázejícími zpěv pohybovými hrami či tancem. Zaměřujeme se na pohybové činnosti podporující dětskou improvizaci, fantazii a tvořivost. Učíme děti vnímat prostor, chápat logickou posloupnost. Rozvíjíme soustředění a koncentraci dětí. Seznamujeme děti s různými tanečními druhy např. baletem, výrazovým tancem, pantomimou aj.
- **Instrumentální hra** – podporuje u dětí rozvoj dovedností souvisejících s manipulací s hudebními nástroji. Učíme děti vnímat jejich shodné a rozdílné

vlastnosti hudebních nástrojů a zvuků, které vydávají. Rozvíjíme zrakovou a sluchovou koncentraci, paměť dětí a tvořivost. Manipulací s nástroji umožňujeme dětem řešit praktické problémy, vyjadřovat své nálady, myšlenky a pocity.

- **Poslech** – poslechové činnosti hrají velmi důležitou roli této podoblasti. Podílí se na rozvoji koncentrace a pozornosti dětí. Rozvíjí a tříbí sluchové vnímání. Jsou vhodnou motivací k poznávání okolí, zejména přírody. Prostřednictvím poslechu se děti seznamují se zvuky hudebních nástrojů, rozvíjí svoji představivost a fantazii. Motivují děti ke hře na hudební nástroj, k tanci aj. Děti se seznamují s technikou, která je nezbytná pro přehrávání hudby – notebookem, přehrávačem, gramofonem aj.
- 3) **Sebepojetí, city, vůle** – záměrem této podoblasti je podpora poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu sama k sobě. Klademe zde důraz na identitu, sebeúctu a sebevědomí dětí. Učíme děti vnímat a navodit si osobní spokojenost, Děti učíme sebeovládání. Rozvíjíme a kultivujeme jejich mravní a estetické vnímání, cítění a prožívání.
- **Hudební činnosti** – veškeré hudební činnosti přispívají k navození vhodné atmosféry v mateřské škole. Vyžadují od dětí určitý stupeň sebeovládání, soustředění a vytrvalosti při jejich nácviu. Podporují vzájemnou spolupráci a zlepšování sociálních vztahů. Nemalou měrou přispívají k sebepoznávání a vytváření vlastní identity. Podporují sebevědomí, sebeúctu a osobní spokojenost dětí. Rozvíjí cit a empatii jak melodickou složkou, tak svým obsahem. Emoce můžeme projevovat vokálními činnostmi, pohybem. Poslechem kultivujeme estetické cítění dětí a emotivní prožitky.

Dítě a ten druhý – záměrem učitele je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti nebo dospělému a o tyto vztahy pečovat a posilovat je.

Hudební činnosti vedou zcela přirozenou a nenásilnou formou děti ke spolupráci, k vzájemné součinnosti a komunikaci. Usnadňují navazování prvních kontaktů a adaptaci dětí v novém prostředí. Mají pozitivní vliv na utváření vzájemných vztahů, stávají se prostředníkem v komunikaci, zlepšují náladu a učí toleranci a respektování názoru druhých. Text dětských písní napomáhá k utváření užších sociálních vazeb. Společný nácvik a úsilí umocněné společným cílem, např. veřejným vystupováním, přináší dětem důležitý

pocit sounáležitosti, spolupráce a zodpovědnosti. Děti jsou seznamovány přijatelnou formou se zásadami společenského chování.

Dítě a společnost – vzdělávacím záměrem této oblasti je uvést dítě do společenství ostatních lidí. Seznámit děti s pravidly soužití s ostatními lidmi. Přiblížit jim materiální i duchovní hodnoty, uvést je do světa kultury a umění. Umožnit jim podílet se aktivně na utváření pohody v jejich sociálním prostředí.

Hudba pomáhá k navazování kontaktů a komunikaci lidí na celém světě, odbourává sociální a komunikační bariéry. Přispívá k útulnosti a pohodové atmosféře v daném prostředí. Pěvecké činnosti celkově vedou jako první k vytváření pozitivního vztahu ke kultuře a umění. Při výběru repertoáru se zaměřujeme na lidové písně související s regionem, kde žijeme. Pohybovými činnostmi poznáváme lidové zvyky a místní tradice. Poslechovými hudebními aktivitami posilujeme u dětí estetické cítění a vkus. Lze sem zařadit i společné hudební aktivity nad rámec běžných činností v MŠ, například různá vystoupení, besídky, tradiční kulturní akce aj. a účast na kulturních akcích týkajících se výročí a slavností regionu, na besedách a návštěvách koncertů aj.

Dítě a svět – záměrem učitele je na enviromentální úrovni založit u dítěte základní povědomí o okolním světě. Seznámit děti s vlivem člověka na životní prostředí nejbližšího okolí i celosvětově. Podporovat a vytvářet u dětí základy vedoucích k odpovědnému postoji dítěte k životnímu prostředí, které ho obklopuje.

Využíváme veškeré hudební aktivity, kterými cílíme na výchovu dětí k ochraně životního prostředí a prostřednictvím nichž seznamujeme děti s kulturou nejen naší, ale i kulturou vzdálených krajů. V pěveckých činnostech upřednostňujeme písně o přírodě (o zvířatech, rostlinách, počasí apod., zpíváme jednoduché cizojazyčné popěvky např. etnických menšin. Poslech programní hudby zaměřujeme na přírodní tematiku, etnickou hudbu nebo ukázky hudby mimoevropských národů, které můžeme vhodně doplnit pohybovou improvizací vycházejících z kultur těchto národů.²⁷

---

²⁷ LIŠKOVÁ, Marie. Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání. Praha: Raabe, 2006. s. 9-20.

3 Píseň a její úloha v pedagogice předškolního věku

„Píseň je většinou kratší skladba pro jeden hlas bez doprovodu nebo s doprovodem, tvořená na strofický text, nejčastěji o jedné či více slokách.“²⁸

Děti zpívají velmi rády, pokud jsou u nich vytvořeny správné pěvecké návyky, zpívají ze samotné radosti z hudby, z vlastního prožitku, který jim píseň nabízí.

Dětský hlas rozvíjíme především zpěvem písní, klademe tedy velký důraz na vhodný výběr písní. Je třeba pamatovat na to, že hlas, který se v dětství pokazí, se velmi těžko později napravuje. Motivací ke zpěvu jsou pro děti nejčastěji písně samotné, které mají v sobě emocionální náboj a umí zaujmout děti natolik, že je mají chuť nejen samy zazpívat, ale zpívat opakovaně s velkým emocionálním zaujetím.

Od motivace a poslechu písně nezbyvá než malý krok k tomu naučit se píseň zpívat. Píseň se naučíme zpívat jen zpíváním.²⁹

Vybíráme takové písně, které vycházejí z pěveckých a hudebních schopností dětí příslušného věku. Zřetel dáváme především na:

- **Tónový rozsah** – závisí na zkušenostech dětí, nejjednodušší je dvou až tří tónový rozsah písně. Začínáme vždy s písněmi „říkadlového charakteru“. Říkadla v sobě uplatňují tzv. princip opakování, který je důležitý pro rozvoj dětí.
- **Rytmická obtížnost** – začíná se s písněmi se stále se opakujícím rytmem, jsou to nejčastěji písně ve dvoudobém taktu. Písně se složitějším rytmem jsou vhodné pro vyspělé zpěváky.
- **Melodická obtížnost** – pro děti, které se učí zpívat je jednodušší zpěv písní s tzv. sestupnou melodií. Začínáme vždy stupnicovými chody a durovými kvintakordy. Vyspělejší zpěváci mohou přejít k melodicky obtížnějším mollovým písním.
- **Hudební forma** – souvisí s délkou písně, nejjednodušší jsou krátké písně, v tzv. malé písňové formě jednodílné, písně pravidelně členěné, což umožňuje jejich snadnější zapamatování.
- **Obsah písně** – texty písní, které jsou určeny dětem, by měly mít obsah, kterému děti rozumí, který je jim blízký. Náměty písní určených dětem se týkají většinou věcí, které dítě obklopují, situací a činností, které se jich bezprostředně týkají a jsou jim

²⁸ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. s. 43.

²⁹ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. s. 43.

důvěrně známé. Obsah by měl odpovídat rozumovému poznání a chápání dětí. Děti by měly nejen text zpívat, ale také mu rozumět, jinými slovy vědět, o čem zpívají. Na výběru písňového repertoáru velice záleží a nikdy bychom jej neměli podceňovat. I s výběrem písní jsou spojena určitá rizika. Pokud zvolíme písně nevhodné, může se stát, že se děti nenaučí zpívat nikdy. Dokonce může dojít i k trvalému poškození hlasivek. Pokud děti nezvládnou rozsah písně, většinou místo zpěvu text „pouze“ deklamují, často si vymýšlejí „své vlastní melodie“ nebo svoji nejistotu ve zpěvu nahrazují křikem, který nekorigován učitelem, může způsobit např. nedomykavost hlasivek a ty dokonce trvale poškodit.

3.1 Lidová píseň a její místo v mateřské škole

Je třeba zdůraznit, že lidová píseň tvoří jakousi kontinuitu, chcete – li most, mezi historií a současností. Pomocí lidové písně se dostáváme k „našim kořenům“ a tradicím, regionálním zvykům a zvyklostem. Pomáhají nám určit vlastní identitu toho, kam patříme, kde je naše „doma“.

Nejdůležitější pro hudební pedagogiku je asi fakt, že lidové písně jsou „ověřeny staletími“, předávají se z generace na generaci. Autoři lidových písní nejsou známi. Písně se šířily ústně. Lidé si je zpívali při práci i jen tak pro radost. Maminky je zpívaly svým dětem, ty je odposlouchaly a zpívaly dále. Díky ústnímu šíření se můžeme setkat s několika variantami téže písně, která se liší svým textem od oblasti a regionu.

Většina lidových písní vznikala v přírodě, jiné písně vznikaly v souvislosti s pracovní náplní lidí a jiným byla podkladem lidová zábava např. písně pijácké. Zachycují a předávají moudrost minulých generací velmi přirozeně. Zpívá se v nich o lidských touhách a potřebách, o lásce a o vztahu jednoho k druhému. Písně mají jednoduchou, nejčastěji dvoudílnou formu vstřícnou k dětské paměti. Rozhodující pro lidovou píseň jsou první takty, je tam uložen hudební nápad, který je jakousi „páteří“ celé písničky a podle kterých ihned poznáme o jakou píseň se jedná.³⁰

Lidová píseň probouzí v dětech představivost a kreativitu, kterou pak děti mohou dále rozvíjet třeba dramatizací písně, jejím výtvarným ztvárněním či melodizací.

V době národního obrození v 19.století se u nás lidová píseň a lidová tvorba vůbec stává centrem velkého zájmu hudebníků a umělců. Někteří dokonce vyhledávají

---

³⁰ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. s. 47-50.

již zapomenuté lidové písně a zapisují je. Mezi takové sběratele lidových písní patřil například Karel Jaromír Erben, František Sušil, František Bartoš.

Je důležité připomenout odkazu Karla Jaromíra Erbena, který ve své sbírce Prostonárodní české písně a říkadla věnoval pozornost zejména řemeslům a lidské práci, tyto písně jsou stále v oblibě přijímány i dnešními dětmi. Najdeme zde i písně o zvířatech a řadu dalších.³¹

„Pro zpěv dětí v mateřské škole je nejvhodnější tónový prostor jednočárkované oktávy (d¹ a výše).“³²

Seznam lidových písní vhodných pro zpěv pro mateřskou školu je uveden v příloze.³³

3.2 Umělá píseň a její role v mateřské škole

Stejně tak jako nezastupitelnou roli hraje lidová píseň v pedagogice předškolního věku, tak svoji důležitou roli má v dnešní mateřské škole i píseň umělá. Umělá píseň vznikala v úzké vazbě na píseň lidovou. Na rozdíl od písně lidové, kde autor není znám nebo autorství nelze nikomu určit, píseň umělá má vždy svého autora. Umělé písně se začínají objevovat již od 14. -15. století a byly předávány i jinou formou než ústní.

První umělou píseň vhodnou pro děti předškolního věku a respektující vývojová specifika dítěte, uvedl v knize Informatorium školy mateřské pod názvem Ukolébavka Jan Ámos Komenský (1592-1670).

Soustavný rozvoj umělé dětské písně nastává však až ve 2. polovině 18. století. Podnětem pro jejich vznik jsou rozpočítadla, říkadla, popěvky, ukolébavky, napodobování zvířecích zvuků, zvuků přírody apod., i v umělých písních se postupně začínají objevovat i různá ponaučení nebo výchovné momenty.

Již v 19. století věnovali čeští básníci či skladatelé své písně dětem, lze zmínit například skladatele Jakuba Jana Rybu a jeho píseň Ukolébavku, vydanou ve sbírce dětských písní Dvanáct nových českých písní ode mne opět do muziky uvedených, která dosáhla velké popularity³⁴. Ke konci 1. poloviny 19. století je možné jmenovat básníky Karla Vinařického a Františka Douchu s jejich didaktickými říkadly, ale také Josefa Václava Sládka nebo Josefa Kožiška, kteří svou humornou poezií vedli děti k lásce k přírodě, vlasti, domovu. O zhudebnění Sládkových veršů se zasadil především Jan Malát a Karel Bendl. Nelze

---

³¹ viz příloha č. 4

³² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. s. 25.

³³ viz příloha č. 5

³⁴ GREGOR, Vladimír. *Česká dětská píseň umělá*. Rozmnoženo jako rukopis. Knižnice hudebních rozhledů, Praha:1959. s. 15.

nejmenovat také Zdeňka Fibicha a jeho cyklus dětských písní *Poupata* (1895). Ve 20. století se tvorbě písní pro děti věnuje například pedagog a skladatel Bohuslav Martinů, Václav Trojan, Jiří Pauer nebo Jaroslav Křička.

Hudební skladatelé se zabývali tvorbou písní na profesionální úrovni. Respektovali psychologii dítěte, dětský hlas a kompoziční techniky. Zhudebňovali především verše básníků. Vznikali písně umělé, z nichž některé došly značné obliby, která přetrvává dodnes. Mnohé z nich jsou dnes považovány za písně lidové a jméno skladatele je zapomenuto, tyto písně nazýváme zlidovělé. Příkladem takové písně je píseň *Na tom Pražském mostě* od autora Karla Havlíčka Borovského.³⁵

Umělá píseň rozvíjí to, čím byla hudba obohacena v minulosti. Lze v ní však nalézt vlivy hledající nové neobvyklé výrazové prostředky.

Mezi autory tvořící písně přímo určené dětskému zpěvu, s důrazem na život a zájem dětí, je třeba jmenovat Ilju Hurníka a jeho sbory pro děti např. *Pastorela aj.*, nelze také opomenout hudebního skladatele Petra Ebena s obsáhlou tvorbou pro děti např. *Elce pelce kotrmelce* a jeho spolupráci na České Orffově škole a dalších, kteří od 50. let 20.století zhudebňovali převážně verše Jana Čarka, Františka Hrubína, Karla Jaromíra Erbena a Jaroslava Seiferta.

Současnými autory dětských umělých písní, ovlivněnými nonsensovou poetikou, humorem a populární hudbou (rockové, bluesové, jazzové motivy) jsou Emil Hradecký, Jiří Malásek, Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř, Pavel Jurkovič a bratři Ebenové (Kryštof, Marek a David).

Umělá píseň reflektuje dnešní dětské touhy a přání, je více spojena s realitou a situacemi z dnešního života, s příběhem dětí, s tím, co je obklopuje. Je velmi často melodická, živější a pro dnešní děti ovlivněné digitálními médii mnohdy lákavější.

Je jen na každém učiteli, jaký druh písně, zda lidovou či umělou, zvolí pro „své“ děti. Může vybírat z různých zpěvníků, může volit písně, které mu vyhovují, ať již tematicky, obsahově nebo hudebně. V první řadě je však nejdůležitější volit takové písně, které budou respektovat vývojová specifika dětí předškolního věku (tónový rozsah, melodii, hlasovou polohu dětí, tempo, rytmus a dynamiku), jejich dovednosti a schopnosti.

Zpěv všech písní ať již lidových, či umělých tvoří „základní kámen“, na kterém lze následně stavět a posilovat tak u dětí lásku k hudbě.

---

³⁵ viz příloha č. 6

4 Výzkum

Vzhledem ke své vlastní zkušenosti s mateřskou školou, kde se nezpívalo a nehrálo, mě zajímalo, jaká je situace v dnešních mateřských školách. Při jakých příležitostech se v mateřských školách zpívá a hraje a které písně patří do stálého a nejvíce „používaného“ repertoáru.

4.1 Cíle a hypotézy výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit jaký druh písně, zda lidová či umělá, je v dnešní mateřské škole preferována ke zpěvu a jaký druh písní je používán při jiných hudebních činnostech. Zda v mateřských školách funguje hudební kroužek a k jakým účelům je využíván.

Na základě výzkumu bych ráda zjistila pět „nejzpívanějších“ lidových a umělých písní ve sledovaných mateřských školách.

Na základě studia dostupné literatury a rozhovoru s kolegyněmi z okolních mateřských škol jsem stanovila následující hypotézy:

Hypotéza 1: V mateřských školách děti zpívají lidové písně častěji než písně umělé.

Hypotéza 2: Písně umělé jsou v mateřských školách využívány více k jiným hudebním činnostem (tanec, poslech) než písně lidové.

Hypotéza 3: Ve větších mateřských školách (městských) jsou častěji zakládány hudební kroužky než v menších mateřských školách (venkovských).

4.2 Metody výzkumu

Pro svou výzkumnou práci jsem volila cestu kvantitativního³⁶ výzkumu. Pro získání potřebných informací jsem využila metodu dotazníkového šetření.

Dotazník³⁷ obsahuje 16 otázek z toho:

- 7 uzavřených otázek, kde dotazovaný vybírá jen jednu z možností odpovědi, například: „Je ve Vaší mateřské škole zřízen hudební kroužek?“ ANO/NE

---

³⁶ Kvantitativní přístup je „(...) výběr jasně definovaných proměnných, sledování jejich rozložení v populaci a měření vztahu mezi nimi. Logické usuzování je v kvantitativním přístupu deduktivní: na počátku je existující teoretické tvrzení, které je na základě precizní operacionalizace převedeno do hypotéz a následně ověřováno. Výstupem výzkumu je ověření určité hypotézy či teorie. Takto provedený výzkum umožňuje zobecnění získaných výsledků a formulování obecně platných pravidel.“ (ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. s. 22.)

³⁷ viz příloha č. 7

- 4 polootevřené otázky s nabízenými alternativními možnostmi odpovědí, kdy respondent může vybrat jednu nebo více možností odpovědí ze správných tvrzení, například: „Využíváte umělé písně i k jiným hudebním aktivitám mimo zpěvu? K jakým?“
a) tanec, b) poslech, c) nevyužívám, d) k jiným, uveďte k jakým
- 7 otevřených otázek s pokyny vypište, například:
„Uveďte názvy pěti nejčastěji zpívaných lidových písní ve vaší třídě dle preference?“

4.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Dotazník jsem rozeslala buď elektronicky nebo osobně předala učitelům a učitelkám mateřských škol v nejbližším okolí mého pracoviště Záchlumí u Stříbra, jedná se o mateřské školy Mikroregionu Konstantinolázeňsko, konkrétně MŠ v Záchlumí, v Konstantinových Lázních, v Bezdruzicích a v Černošíně.

O vyplnění dotazníku jsem také požádala kolegyně, studentky třetího ročníku kombinovaného studia oboru Učitelství pro mateřské školy Západočeské univerzity v Plzni, kterým jsem dotazník rovněž zaslala elektronicky.

Dotazník tedy zahrnuje odpovědi širšího spektra učitelů, s různou délkou praxe, z mateřských škol městských i venkovských. Výzkumného šetření se účastnilo 29 respondentů. Návratnost dotazníků byla 95 %.

4.4 Výsledky dotazníkového šetření

Pro větší přehlednost jsem ke kvantifikaci získaných dat využila textový editor programu Word, tabulkový procesor programu Excel a grafické znázornění.

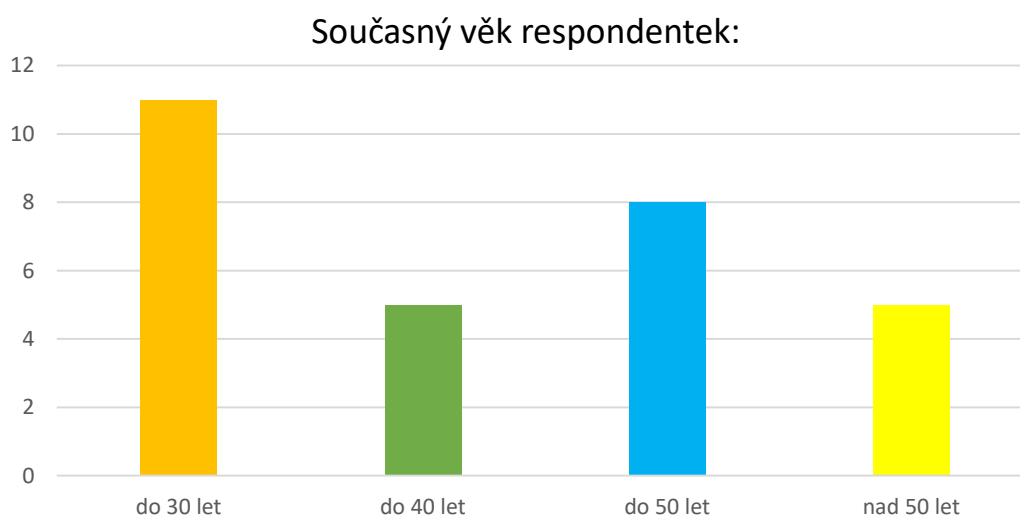
K většině otázek je pro přehlednost uveden graf nebo tabulka, zobrazující výsledky výzkumu. Každá z otázek obsahuje vyjádření a vlastní komentáře autorky dotazníku k získaným výsledkům.

1. V jaké lokalitě se nachází vaše mateřská škola?

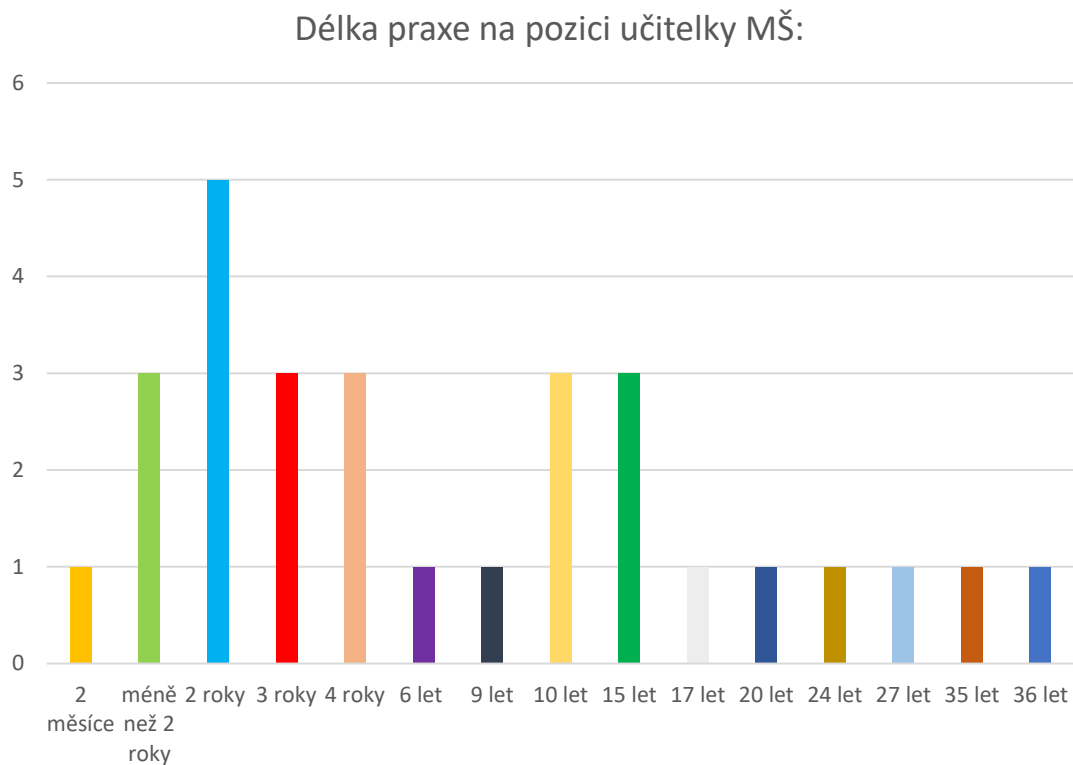
Více než polovina mnou dotazovaných respondentů (51,7 %) uvedla, že mateřská škola, ve které pracují, se nachází na vesnici (15 mateřských škol). Ostatní respondenti (48,3 %) uvedli, že mateřská škola, ve které pracují, je situována ve městě (14 mateřských škol). Z výsledku lze jednoznačně konstatovat, že v dotazníku jsou zastoupeny stejným počtem odpovědi učitelů jak z venkovských, tak městských mateřských škol.

2. Uveďte, prosím, váš současný věk.

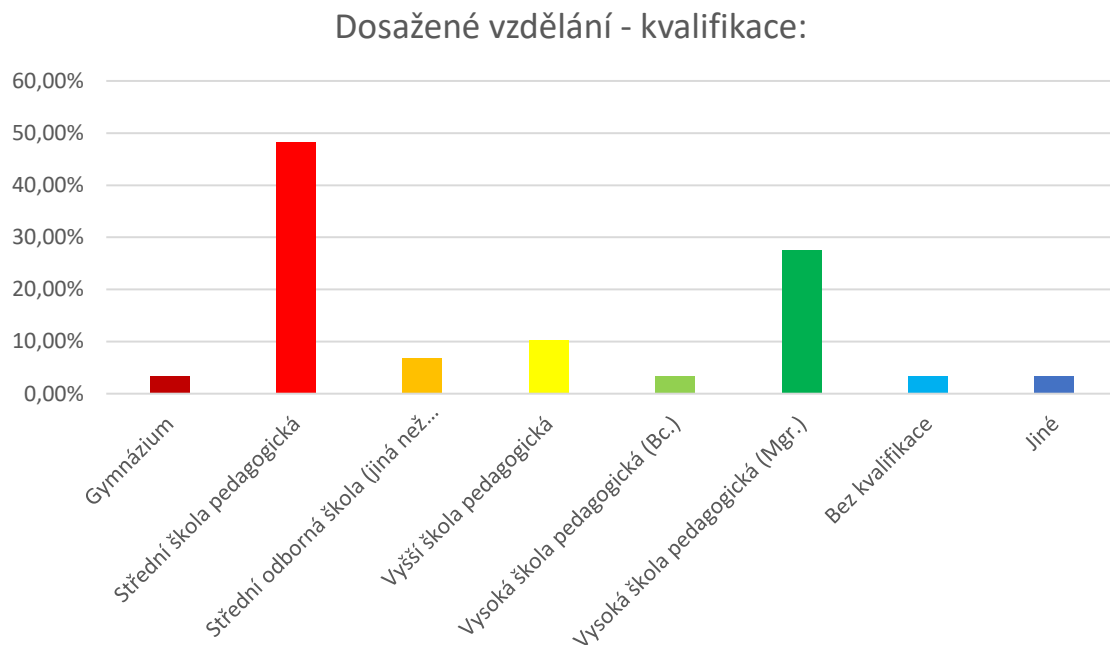
Současný věk respondentek se pohybuje od 22 let do 57 let. 11 učitelek je ve věku do třiceti let, 5 učitelek je ve věku do 40 let, 8 učitelek ve věku do 50 let, 5 učitelek ve věku nad 50 let. Mezi respondentkami převažují učitelky ve věku do 30 let.

3. Jak dlouho pracujete na pozici učitele?

Jedna z respondentek odpověděla, že na pozici učitele pracuje dva měsíce, 3 respondentky pracují na pozici učitele méně než dva roky, 5 respondentek pracuje jako učitelka 2 roky, 3 uvedly dobu své praxe 3 letou, 3 pracují jako učitelky po dobu 4 let, jedna uvedla svou praxi jako 6 letou, jedna pracuje na pozici učitele 9 let, 3 pracují 10 let, 3 uvedly 15 letou praxi, , jedna 17 letou praxi, jedna 20 letou praxi, jedna 24 letou praxi, jedna 27 letou praxi, jedna 35letou a jedna 36letou praxi na pozici učitele mateřské školy. Lze zjednodušeně uvést, že 21 učitelek pracuje na pozici učitele mateřské školy méně než deset let.

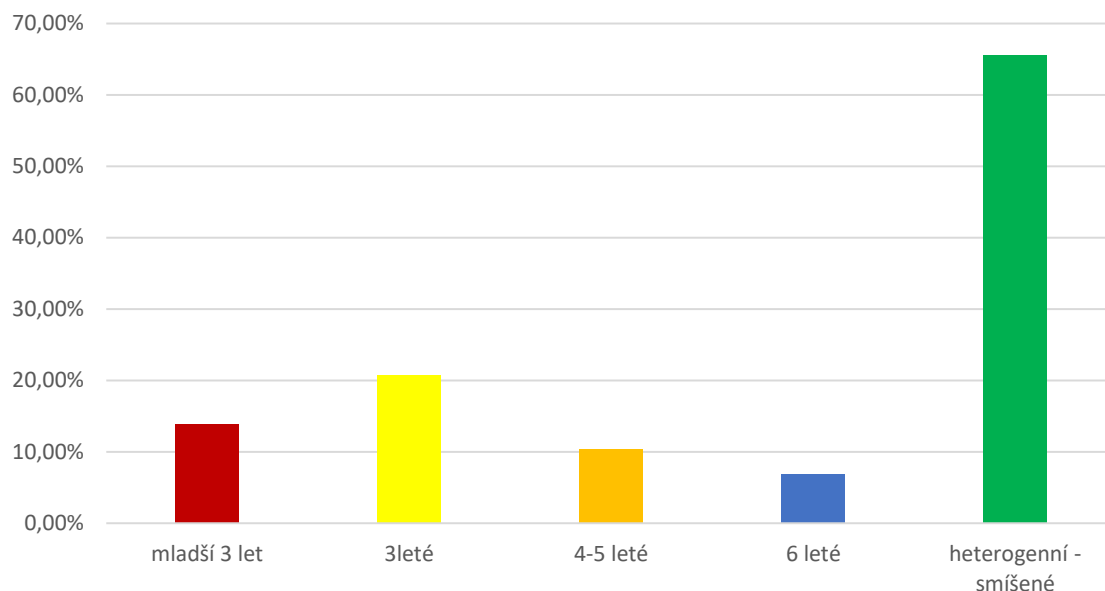
4. Jaké je vaše dosažené vzdělání – kvalifikace?

Většina mnou dotazovaných respondentek má vystudovanou Střední pedagogickou školu (48,3 %), následuje Vysoká škola pedagogická s magisterským oborem (27,6 %). Zbytek učitelů uvádí dosaženou kvalifikaci Vyšší škola pedagogická (10,3 %), Střední odborná škola (6,9 %), Vysoká škola pedagogická bakalářské studium, gymnázium a bez kvalifikace shodně uvádí podíl (3,4 %). Lze tedy konstatovat, že v mateřských školách převažují učitelé s pedagogickou kvalifikací.

5. Jaké je věkové uspořádání dětí ve vaší třídě?

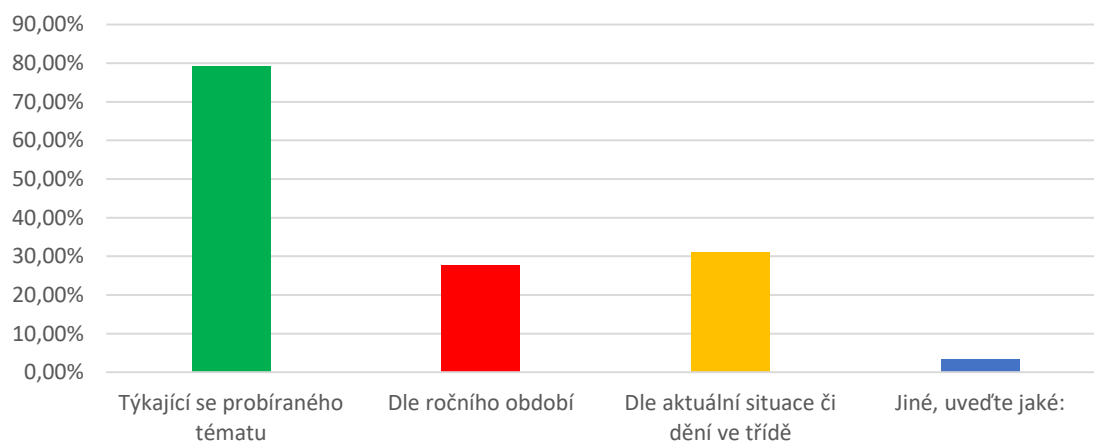
Věkové uspořádání dětí ve třídě:

Většina mnou dotazovaných respondentů (19) uvedlo, že věkové uspořádání dětí v jejich třídě je heterogenní (65,5 %), následovaly je třídy s dětmi tříletými (20,7 %), s dětmi ve třídách mladších 3 let (13,8 %), třídy s dětmi 4- 5letými (10,3 %). Pouze dvě respondentky uvedly, že pracují ve třídě s dětmi šestiletými (6,9 %).

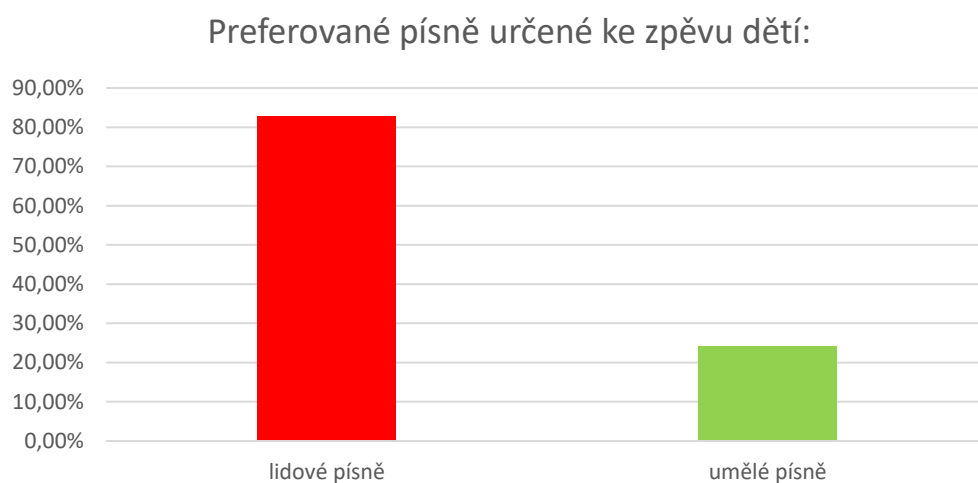
6. Jaké téma písni nejčastěji volíte ke zpěvu dětí?

Použitá témata ke zpěvu písni:

Ke zpěvu dětí respondentky volí nejčastěji téma aktuální, tzn. téma, které souzní s týdenním plánem (79,3 %), následovala je volba písní vztahujících se k právě probíhajícímu ročnímu období (27,6 %), devět respondentek volí nejčastěji téma dle aktuální situace či dění ve třídě (31 %). Jedna učitelka uvedla, že s dětmi zpívá základní lidové písničky bez ohledu k tématu (3,4 %).

7. Jaké písně preferujete ke zpěvu dětí?

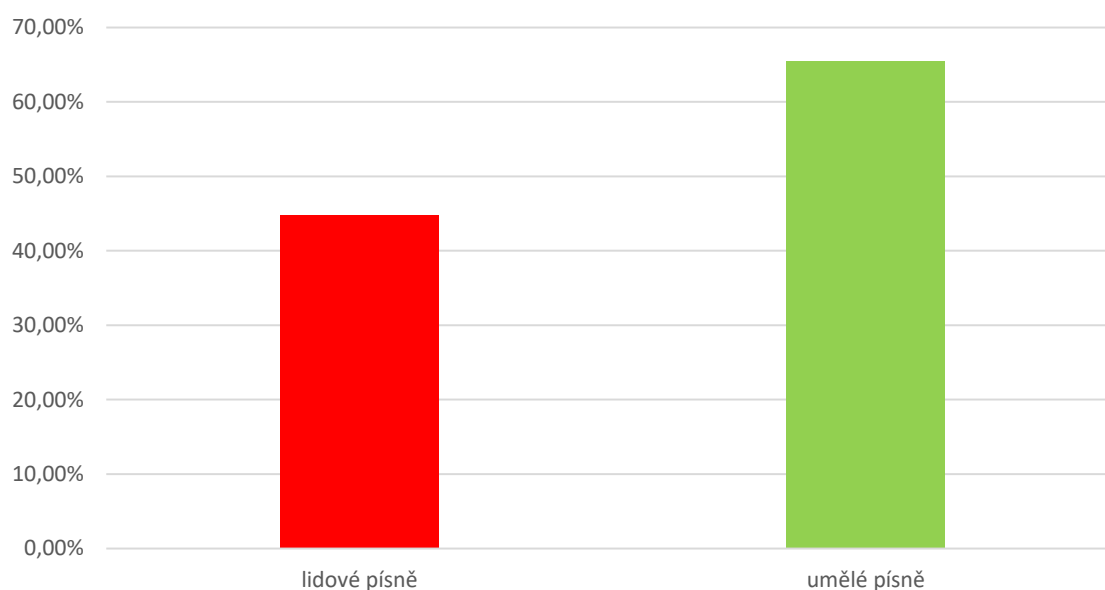

24 respondentek uvedlo, že preferuje lidové písně (82,8 %), 5 respondentek preferuje ke zpěvu písně umělé (24,1 %). Lze tedy říct, že hlavní roli při zpěvu dětí v mateřských školách mají stále písně lidové.

8. Jaké písně preferujete při jiných hudebních činnostech?

Písně preferované při jiných hudebních činnostech:

Při jiných hudebních činnostech jsou preferovány písně umělé (65,5 %), lidové písně preferuje k jiným hudebním činnostem (44,8 %). I když rozdíl není markantní, lze předvídat, že v jiných hudebních činnostech budou čím dál tím více preferovány písně umělé. Umělé písně mají dle respondentek rychlejší rytmus, lákající děti k tanci, text, který koresponduje s tím, co prožívají, a hlavně se jedná o písně, které děti samy sledují na internetu a poslouchají.

9. Uveďte názvy pěti nejčastěji zpívaných lidových písní ve vaší třídě dle preference:

Deset „nejoblíbenějších“ lidových písní v MŠ:

1. Skákal pes (uvedlo 29 respondentů)
2. Prší, prší (uvedlo 28 respondentů)
3. Pec nám spadla (uvedlo 27 respondentů)
4. Kočka leze dírou (uvedlo 26 respondentů)
5. Holka modrooká (uvedlo 10 respondentů)
6. Běží liška k Táboru (uvedlo 8 respondentů)
7. Travička zelená (uvedlo 7 respondentů)
8. Šla Nanyňka do zelí (uvedlo 5 respondentů)
9. Maličká su (uvedli 4 respondenti)
10. Šel zahradník do zahrady (uvedli 3 respondenti)

Mezi „nejoblíbenější“ lidové písně patří určitě píseň Skákal pes, která byla jmenována všemi respondenty. Následovaly ji písně Prší, prší, Pec nám spadla a Kočka leze dírou, která také jmenovala většinou respondentů. Ostatní lidové písně se vyskytovaly v odpovědích řídce.

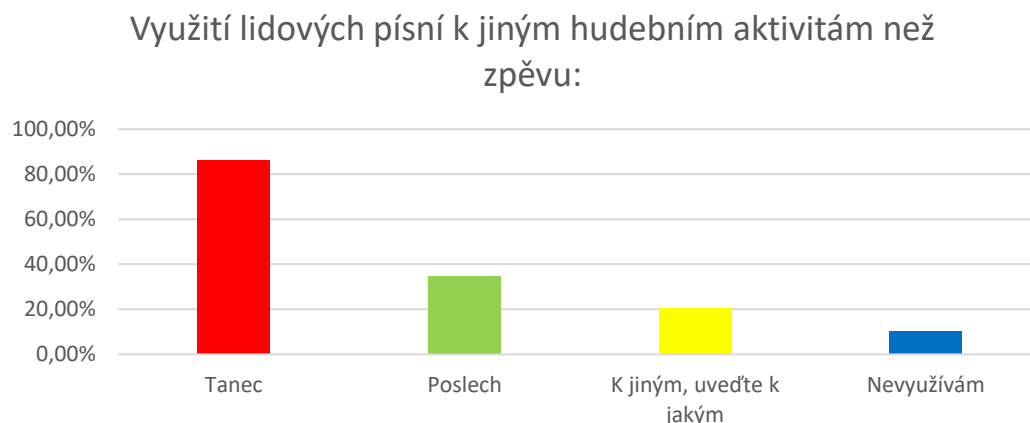
10. Uveďte názvy pěti nejčastěji zpívaných umělých písní ve vaší třídě dle preference:

Deset „nejoblíbenějších“ umělých písní v MŠ

1. Jaro, léto, podzim, zima (uvedlo 10 respondentů)
2. Vyletěl si pyšný drak (uvedlo 8 respondentů)
3. Září (uvedlo 6 respondentů)
4. O jablíčku (uvedlo 5 respondentů)
5. Malé kotě, spalo v botě (uvedli 4 respondenti)
6. Zpívejme si, zpívejme (uvedli 3 respondenti)
7. Čerti (uvedli 3 respondenti)
8. V lese je krásně (uvedli 2 respondenti)
9. Tři citronky (uvedli 2 respondenti)
10. Hlava, ramena (uvedli 2 respondenti)

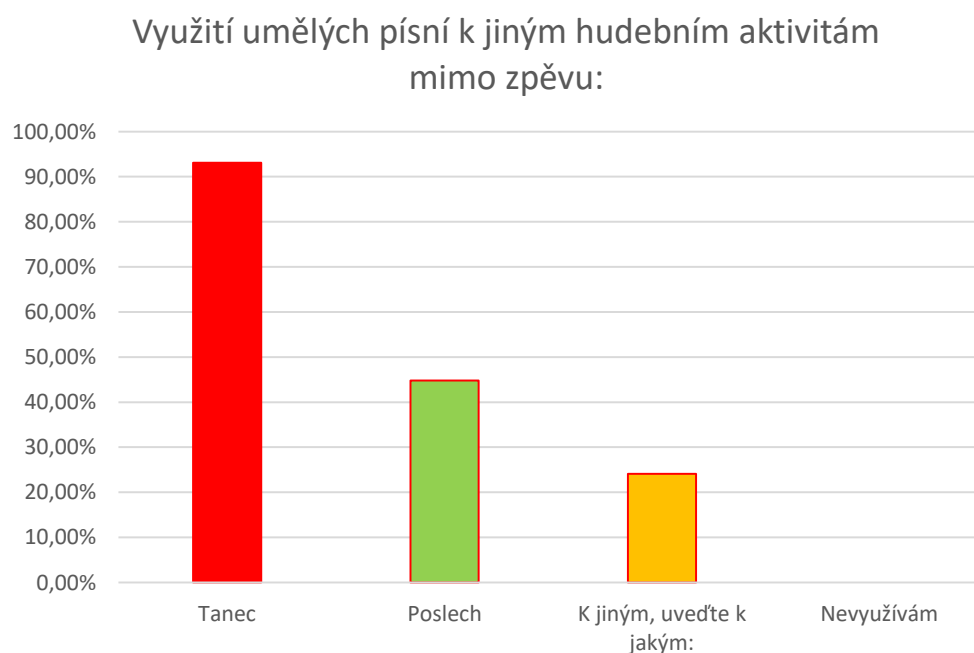
Zatímco u lidových písní byl písňový repertoár téměř ve všech mateřských školách totožný, u umělých písní se objevovala větší pestrost písňového repertoáru. Mezi názvy písní byly drobné odchylky. Nedá se určit jednoznačná „nejoblíbenější“ píseň, všechny písně umístěné do šestého místa mají mezi sebou minimální rozdíly, co se týče preference. Písně uvedené od sedmého místa se objevily jen u některých respondentů (tří nebo dvou).

11. Využíváte lidové písně i k jiným hudebním aktivitám mimo zpěvu? K jakým?

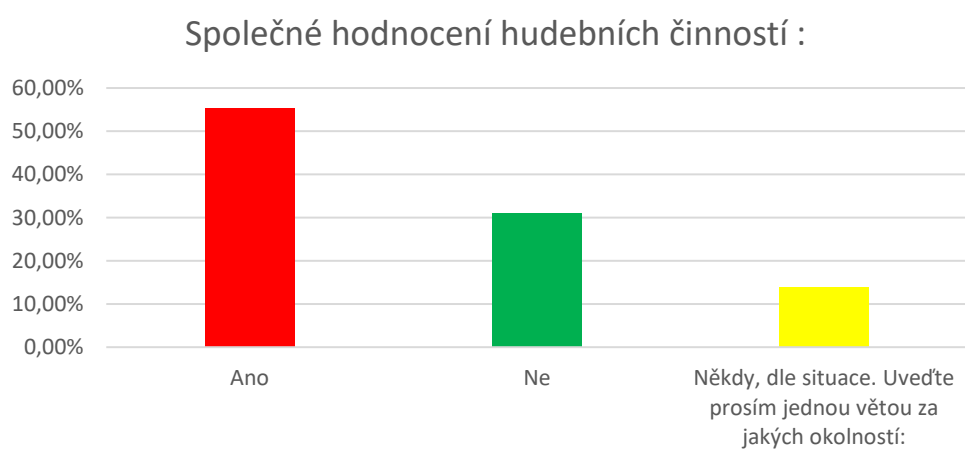
Lidové písně jsou především využívány ke zpěvu, ale jsou také velmi často využívány i k hudebním aktivitám jako např. k tanci (86,2 %), k poslechu (34,5 %). Někteří respondenti uvedli (20,7 %), že lidové písně využívají k jiným hudebním aktivitám výše neuvedeným, patří mezi ně doprovod tělesných cvičení nebo výtvarné výchovy. Lidové písně zpívají dětem před spaním, na procházkách, při různých hádankách a jako odměnu při různých činnostech (píseň na přání). Zbytek respondentů (10,3 %) lidové písně k jiným aktivitám nevyužívá.

12. Využíváte umělé písně i k jiným hudebním aktivitám mimo zpěvu? K jakým?

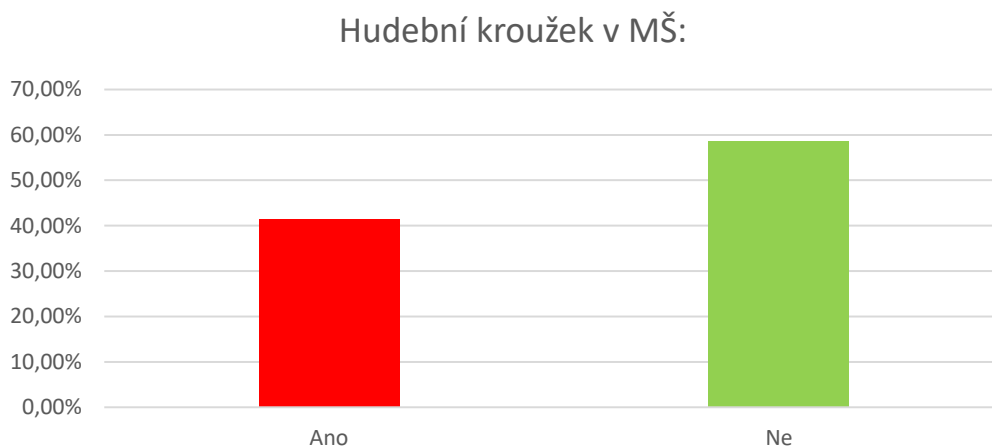
Umělé písně jsou určitě využívány, jak je z grafu patrné, k tanci, což uvedlo (93,1 %) respondentů. K poslechu je využívá (44,8 %) dotázaných. Zbytek dotázaných (24,1 %) používá umělé písně jako doprovod tělesných cvičení, jako hudební kulisu při tvoření u stolečků, při čekání na jinou aktivitu (divadlo, při oblékání v šatně, při čekání na oběd). Při poslechu umělých písní děti uklízí hračky, nebo je píseň používána jako rituál při změně denního režimu.

13. Provádíte společně s dětmi následně reflexi (hodnocení) zpěvu či hudebních činností?

Více než polovina dotázaných uvedla, že společně s dětmi provádí následně reflexi zpěvu a hudebních činností (55,2 %). Z ostatních dotázaných uvedlo (31 %), že hodnocení ani reflexi hudebních aktivit a zpěvu neprovádí, zbylí dotázaní (13,8 %) provádí reflexi hudebních činností jen někdy, například, když mají pocit, že se dětem nedaří, nebo ji využívají až v závěru týdne ke zhodnocení ukončeného tematického celku. Někteří popisují, že děti nejsou jakékoliv reflexe vůbec schopné, nebo že reflexe děti nebaví, tak nač ji dělat.

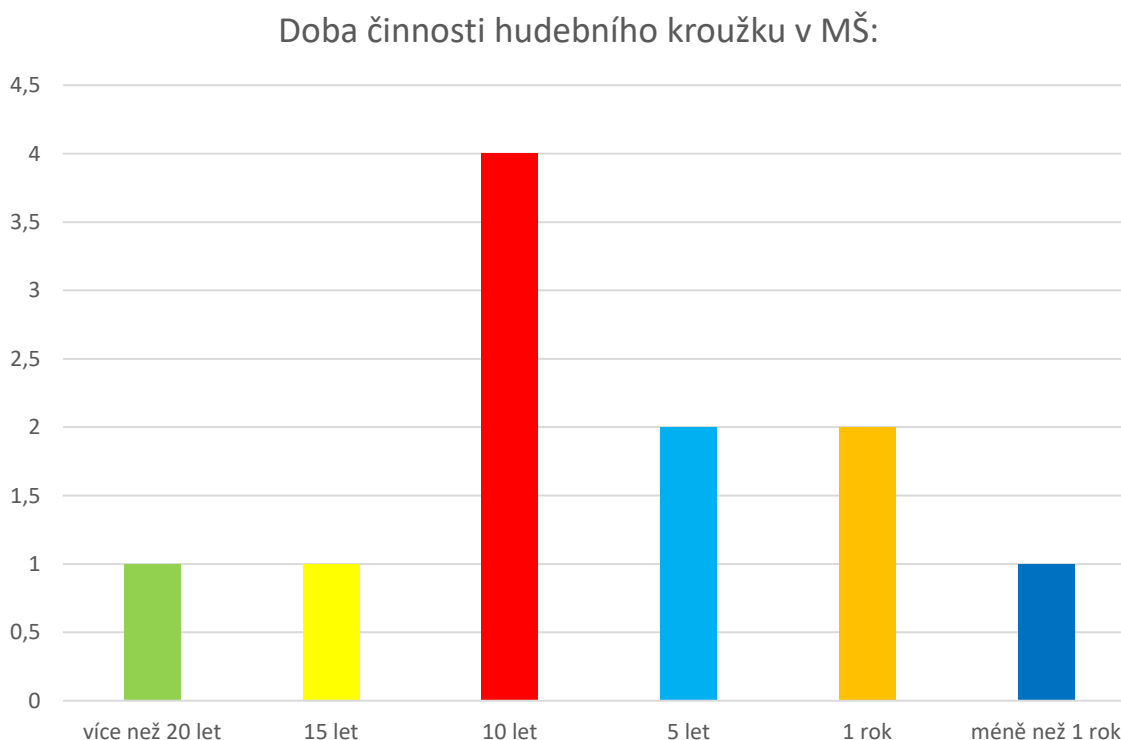
14. Je ve vaší mateřské škole zřízen hudební kroužek?

Dle výsledku šetření lze konstatovat, že v mateřských školách vznikají hudební kroužky. Hudební kroužky jsou zřízeny již ve 41,4 % mateřských škol, ve zbytku mateřských škol (58,6 %) není hudební kroužek zřízen. Zřízení hudebních kroužků mnou dodatečně ústně dotazovaných osob závisí na ochotě učitelů, kteří mají zájem na prezentaci aktivit mateřské školy, nebo reagují na poptávku ze strany rodičů nebo zřizovatele.

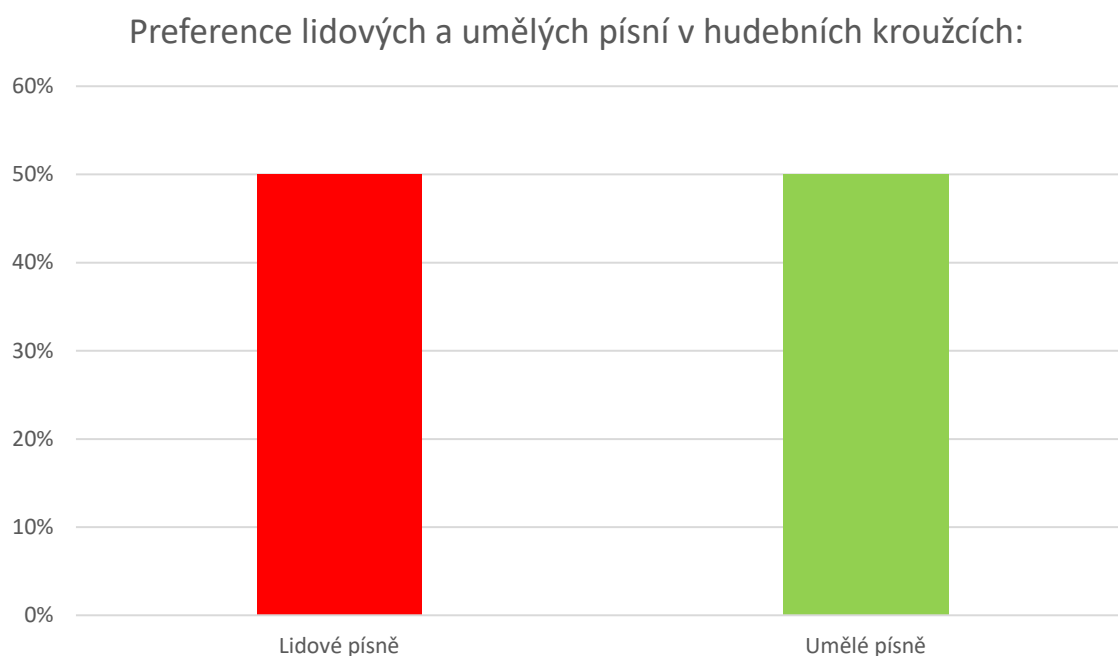
15. Pokud ano, jak dlouho ve Vaší mateřské škole funguje?

Napište, prosím dobu činnosti hudebního kroužku:

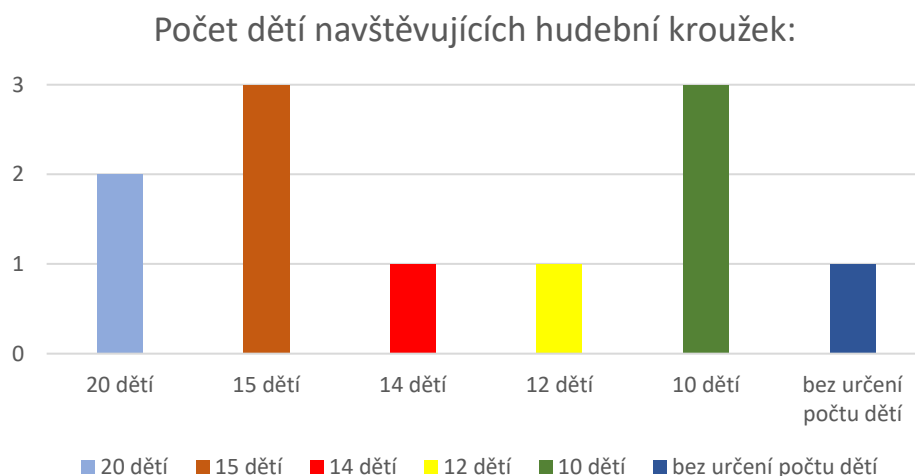
Hudební kroužky jsou v mateřských školách zřízeny většinou již delší dobu, jedna mateřská škola má hudební kroužek zřízen více než dvacet let, druhá hudebním kroužkem disponuje po dobu patnácti let, čtyři mateřské školy mají kroužek zřízen deset let, dvě školy pět let, dvě školy po dobu jednoho roku, a jedna respondentka uvedla, že kroužek zřídila se svým nástupem od září roku 2019.

16. Jaký druh písni v hudebním kroužku preferujete?

Výsledek ukazuje, že v hudebních kroužcích jsou stejnou měrou preferovány jak písni lidové (50 %), tak písni umělé (50 %).

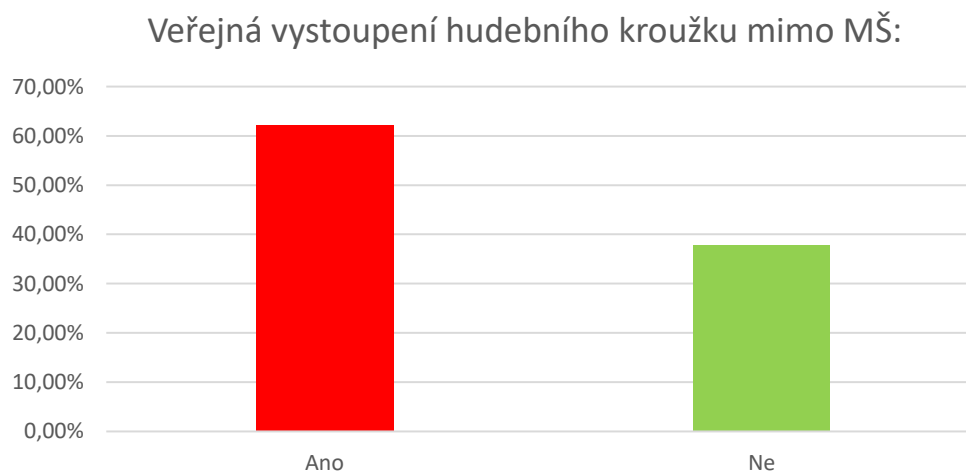
17. Kolik dětí hudební kroužek vedený při mateřské škole navštěvuje a jak často se kroužek schází? Uveďte dobu a počet.

Dvě respondentky uvedly počet 20 dětí, které pravidelně navštěvují hudební kroužek, tři dotazované uvedly počet 15 dětí, jedna uvedla počet dětí 14, jedna uvedla počet dětí 12, tři respondentky uvedly, že jejich hudební kroužek navštěvuje 10 dětí. Jedna z dotazovaných uvedla, že počet dětí nelze určit. Do kroužku chodí předškoláci a počet se pohybuje dle situace. Jedná se o výběrový hudební kroužek.

Všichni dotazovaní jednoznačně uvedli, že hudební kroužek organizovaný v jejich mateřské škole se schází jednou týdně po dobu 45 minut.

18. Vystupujete s dětmi na veřejných vystoupeních mimo mateřskou školu?

Většina dotázaných (62,1 %), které mají při mateřské škole zřízen hudební kroužek uvedla, že hudební kroužek využívají převážně k veřejným vystoupením mimo mateřskou školu. Hudební kroužek je u většiny dotazovaných využíván u příležitosti jako jsou vystoupení pro seniory, vítání občánků, rozsvícení vánočního stromu, ke Dni matek nebo MDŽ. Některé respondentky uvedly aktivity spojené s regionem, jedná se o Hornické slavnosti, akce pořádané zřizovatelem mateřských škol jako sázení lípy, jarmarky či besedy s občany obce a rodáky.

Ostatní respondentky (37,9 %) uvedly, že hudební kroužek na veřejných vystupováních nepoužívají. Osobním dotazováním jsem zjistila, že tyto kroužky jsou prezentovány přímo v mateřských školách při vánočních besídkách, při dílničkách s rodiči aj.

4.5 Verifikace hypotéz

Hypotéza č. 1 V mateřských školách děti zpívají lidové písně častěji než písně umělé. Náš předpoklad se potvrdil. Z 29 respondentek jich 24 uvedlo, že ke zpěvu dětí preferují a vyhledávají lidové písně, které věkově odpovídají dětským potřebám a respektují jejich věkové odlišnosti. Pouze 5 dotazovaných zpívá s dětmi raději písně umělé. Lze tedy říct, že i nadále hrají lidové písně nezastupitelnou roli v mateřské škole jako základ, na kterém si děti budují nejen vztah k hudbě, ale která přirozeně rozvíjí jejich hudební schopnosti.

Jiná situace je v hudebních kroužcích, kde je obliba lidových a umělých písní určených ke zpěvu stejná.

Hypotéza č. 2 Písně umělé jsou v mateřských školách využívány více k jiným hudebním činnostem (tanec, poslech) než písně lidové. Naše hypotéza se potvrdila. Učitelky v mateřských školách vyhledávají k jiným hudebním činnostem (mimo zpěvu) raději umělé písně. Rozdíl v preferenci lidových a umělých písní však není markantní. 17 respondentek uvedlo, že pro jiné hudební činnosti využívá převážně písně umělé. Z bližšího dotázání respondentů lze však usuzovat, že umělé písně budou mít v mimo zpěvných činnostech vzrůstající oblibu – reflektují aktuální dění, děti je mají v oblibě, mají líbivou melodii.

Hypotéza č. 3 Ve větších mateřských školách (městských) jsou častěji zakládány hudební kroužky než v menších mateřských školách (venkovských). Jedenáct dotázaných

uvedlo, že mají v mateřské škole zřízen hudební kroužek, z toho 6 dotázaných bylo z města a 5 dotázaných z venkova. Nelze tedy s určitostí konstatovat, že hudební kroužek je zřizován většinou ve větších (městských) mateřských školách. Důležitou úlohu pro zřízení hudebního kroužku hraje dle bližšího dotázání spíše než velikost či lokalita mateřské školy role učitele, jeho/její zápal a chuť se pustit do něčeho nového, pracovat s dětmi nad rámec svých povinností. Hypotéza č. 3 se tedy nepotvrdila, významnější vliv na zřízení hudebního kroužku v MŠ hraje chuť a ochota učitele vést a řídit hudební kroužek než to, kde je MŠ umístěna.

4.6 Vyhodnocení výzkumu – závěr

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, zda hudební pedagogika není v mateřských školách opomíjena, nebo zcela nahrazována. Mohu potvrdit, že zpěv, ale i jiné hudební aktivity, mají nadále v mateřských školách nezastupitelnou úlohu. Zjistila jsem, že nezáleží ani tak na lokalitě MŠ, či věku učitele/ky, jako spíše na vzdělání a samotné aktivitě učitele v této oblasti. Pozitivně na mě působí, že pro velký zájem dětí jsou ve školách zřizovány hudební kroužky, které rozvíjejí přirozenou hudebnost dětí i mimo standardní čas v mateřské škole. Většina učitelů se snaží nacvičovat písňe lidové i umělé tak, aby vyšla vstříc potřebám dětí i nárokům veřejnosti. V současné mateřské škole tak mají své nezastupitelné místo oba druhy písni – jak lidová, tak i umělá.

5 Práce s písní v MŠ Záchlumí

V poslední části své práce uvádím příklad integrovaných bloků zaměřených na hudební výchovnou činnost a založených na práci s lidovou písní a umělou písní v MŠ Záchlumí., kde pracuji jako zastupující učitelka za mateřskou dovolenou.

Způsobů, jak pracovat s písničkou v mateřské škole je mnoho. Základem je dětem přiblížit písničku tak, aby vycházela z momentální situace, kterou děti prožívají a ve které se nachází. Může vycházet ze hry, z pohádky, z příběhu, může být zpívána před spaním, jako rituál, který dětem navozuje pocit bezpečí a sounáležitosti. Důležité je, aby děti písničky porozuměly, přečteme jim tedy text, pracujeme s textem a porozuměním, vysvětlujeme neznámé. Poslechneme si celou písničku a učíme se ji. Pro lepší zapamatování ji můžeme doprovázet pohybem.

Zejména nejmenší děti by se měly setkávat s písní lidovou, která by měla plynule navazovat na říkadla, která znají děti z domova.

„Písně lidové jsou prověřené staletím, předávají se z generace na generaci, navazujeme jimi na historickou a kulturní kontinuitu národa, hledání identity: sem patříme a takoví jsme.“³⁸

Mají optimální rozsah pro dětský pěvecký hlas, jednoduchý snadno zapamatovatelný text, jsou v nich zaznamenány zprávy o tom, co nás obklopuje, o kytkách, o stromech, o zvířatech, o počasí a o přírodě, o všednodenním životě, o lidském konání a činnostech, o radostech a trápení a samozřejmě o lásce.

Písně umělé si také právem nacházejí své místo v dnešní mateřské škole. Při výběru umělých písní bychom měli mít na zřeteli hlasový rozsah písně. Většinou se jedná o pěvecky náročnější písně se složitějším textem, které vyžadují pokročilejší pěvecké zkušenosti. Jejich nevhodným výběrem můžeme u těch nejmenších ještě nerozespívaných dětí způsobit i tzv. „nezpěvnost“. Výhodou písní umělých je text reflektující aktuální dění či potřeby a zájmy dětí dnešního světa.

Každý druh písní má svá „pro i proti“. Je vždy na učiteli, aby to, co chce předávat dětem, sám dobře uměl. Měl by volit vhodné písně, které doplněné hrami nebo motivací budou podporovat zájem dětí o zpěv. Učitel by měl umět dětem naslouchat, vnímat jejich reakce, jen tak se nestane, že bude volit písně nevhodné, které děti přetěžují a které je mohou ohrozit.

---

³⁸ JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. s. 46.

5.1 MŠ Záchlumí

Mateřská škola Záchlumí se nachází 12 km západně od města Stříbra. Jedná se o jednotřídní vesnickou školku rodinného typu, kterou nyní navštěvuje 21 dětí různého věkového složení od 2 do 6 let, převažují děvčata. Kapacita mateřské školy umožňuje přijetí až 28 dětí.

Zřizovatelem mateřské školy je obec Záchlumí. Mateřská škola je součástí základní školy, se kterou úzce spolupracuje. Připravujeme společně různá vystoupení k činnostem obce jako například oslava Mezinárodního dne žen, Vítání občánků, tak k tradičním svátkům jako jsou Vánoce nebo Velikonoce.

Provoz mateřské školy zajišťují dvě učitelky, jedna asistentka pedagoga a dvě provozní pracovnice, školnice a kuchařka.

Mateřská škola se od roku 1980 nachází v nově zrekonstruované budově³⁹ uprostřed obce v zástavbě rodinných domů. V budově MŠ se nachází prostorná třída MŠ, jídelna, družina a v podkroví je nově vybudovaná tělocvična. Jídelna a tělocvična slouží jak pro mateřskou školu, tak pro školu základní. Prostory určené družině, jsou využívány pouze základní školou.

5.2 ŠVP MŠ Záchlumí

ŠVP MŠ Záchlumí s názvem „Cestujeme s včelkou Cestovatelkou“⁴⁰ obsahuje všechny náležitosti vycházející z RVP PV.

Včelka Cestovatelka provádí děti této mateřské školy celým rokem, je jejich kamarádkou, která jim dokáže poradit a v případě potřeby pomoci. Učí je poznávat svět kolem nás, děti se s ní dostanou do města i do přírody, do světa poznání, ale i kouzel a pohádek. Včelička také pomáhá dětem k sebepoznání a vede je ke kamarádství.

ŠVP MŠ Záchlumí obsahuje pět integrovaných bloků:

- IB 1 s názvem Cestujeme do světa lidí děti vede za poznáváním situací běžného života lidí.
- IB 2 s názvem Cestujeme do přírody vede děti k poznávání svého okolí, přírody a péče o ni.

---

³⁹ viz příloha č. 8

⁴⁰ viz příloha č. 9

- IB 3 s názvem Cestujeme za zvířátky učí děti vnímání hodnot (respektu, citlivosti, toleranci), schopnost sebeovládání, pojmenování svých pocitů a prožívání.
- IB 4 s názvem Cestujeme za písničkou seznamuje děti se světem kultury a umění. Rozvíjí řečové, jazykové a pohybové dovednosti v souvislosti s hudbou a písničkou.
- IB 5 s názvem Cestujeme do pohádky vede k rozvoji fantazie a představivosti, podporuje dětskou tvořivost.

Příklady zpracovaných témat z integrovaných bloků jsou zaměřené na lidovou a umělou píseň. Plány příprav jsou tvořeny v souladu se Školním vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání mateřské školy Záchlumí s názvem „Cestujeme za poznáním s včelkou Cestovatelkou“.

Mateřská škola disponuje základním vybavením pro hudební činnosti. Ve třídě je umístěn klavír, k dispozici jsou nástroje Orffova instrumentáře. K poslechu hudby je využíváno rádio s CD přehrávačem nebo notebook.

5.3 Práce s lidovou písní v MŠ Záchlumí

Lidové písně v naší školce zpíváme každý den. Děti je nejen rády zpívají (jejich nejoblíbenější je píseň Skákal pes přes oves a píseň Kočka leze dírou), ale zpěv oblíbené písně je pro ně motivací ke splnění méně oblíbených činností. Písně jsou také zpívány na přání jako dárek k narozeninám a svátku. S dětmi také pomocí zpěvu písní přivoláváme kamarády do mateřské školy a loučíme se s nimi.

5.3.1 Integrovaný blok Cestujeme za písničkou

Téma: S včeličkou Janičkou poznáváme povolání lidovou písničkou

Plánování činností:

Metody:

- monologické (vyprávění, popis, vysvětlování)
- dialogické (rozhovor, dialog, diskuse)
- názorně-demonstrační (předvádění, pozorování)
- praktické

Rozvoj:

- pěveckých dovedností, řečových a artikulačních dovedností
- smyslů a kognitivních funkcí, hudebního cítění a vnímání
- pohybových dovedností, koordinace končetin se zpěvem (mluvou)

Cíle:

- osvojit si schopnost koordinace pohybů s hudbou a zpěvem, upevňování motorické obratnosti
- upevnění základních pravidel při zpěvu, hlasové výchovy, správného dýchání, artikulace a výslovnosti vedoucí ke správnému řečovému vývoji
- rozvoj fantazie a představivosti, schopnosti soustředění, postřehu, nápaditosti
- procvičení paměti, vnímání, sluchu, schopnosti rozlišit rytmus, dynamiku, hluboké a vysoké tóny

Očekávané výstupy:

- znát píseň Pec nám spadla a jiné její varianty
- děti budou umět spolupracovat a domlouvat se
- budou umět ovládat svůj dech, pohyb
- budou umět rozlišit rytmus, dynamiku, hluboké a vysoké tóny
- umět hrát na jednoduché Orffovy nástroje

K prvnímu plánování činností a aktivit pro děti využívám jako pomůcku myšlenkovou mapu.⁴¹ Myšlenková mapa mi pomáhá vidět souvislosti mezi tématem a ostatními činnostmi, probouzí moji představivost, kreativitu a pomáhá mi utřídit si své myšlenky.

---

⁴¹ **Myšlenková mapa** (někdy také *mentální mapa*) je grafické uspořádání klíčových slov, doplněné obrázky vyznačující vzájemné vztahy a souvislosti. Může být využívána například k učení, plánování nebo řešení problémů.

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. [cit.15.2.2020].

Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Myšlenková_mapa

Myšlenková mapa:

Legenda:

- Název hlavního téma
- Rozhovor, debata
- Manipulativní činnosti

- Pohybové činnosti
- Hudební činnosti
- Výtvarné činnosti

Náměty aktivit pro ranní kruh:

Včelička se jmenuje Janička a s dětmi se každé ráno přivítá rytmizovanou básničkou.

Já jsem malá včelička

„Já jsem malá včelička,
jmenuji se Janička.
Do školky už chodím ráda,
našla jsem si kamaráda.

My se také rádi máme,
ke kytičce usedáme.
Za ruce se vezmeme,
společně si řekneme.

Dobré ráno, krásný den,
na sebe se usmějem´.
Celý den si budem´ hrát,
zpívat, cvičit, malovat.“

Tato báseň je rituálem, bez kterého by žádný den ve školce nemohl začít. Včelka Janička⁴² je malá cestovatelka a vždy dětem připraví překvapení do proutěného košíku. Co je v košíku se děti snaží uhodnout, je to tajemství. Do košíčku si připravila noty, kladivo, kus dřeva. Děti dostávají jednoduché nápovědy, mohou se ptát, hádat, nebo se nechat překvapit. Děti mají pondělní rána rády. Vždy se těší na to, jaké dobrodružství pro ně včelka na celý týden nachystala.

Pro děti si tentokrát připravila týden plný zábavy. Děti seznámí s povoláním dnes již vzácným s pecařem prostřednictvím lidové písně Pec nám spadla⁴³ a se všemi jejími variantami.

---

⁴² viz příloha č. 10

⁴³ viz příloha č. 11

Rozhovor:

- „Co je pec? - Jak vypadá? Jak si ji představujete? K čemu slouží?“
- „Kdo to byl pecař?“ „Jak asi vypadal?“
- vytleskáváme jednotlivé slabiky písňe
- určujeme první a poslední hlásky slov
- vytleskáváme jednotlivé slabiky písňe Pec nám spadla dle videonahrávky (můžeme doplnit hrou na tělo nebo podupy)
- určujeme první a poslední hlásky slov, počet slabik (dle schopností dítěte)
- snažíme se správně artikulovat a vyslovovat
- určujeme první a poslední hlásky slov, počet slabik (dle schopností dítěte)
- snažíme se správně artikulovat a vyslovovat
- tichá pošta se slovy z písničky (měníme počet posílaných slov, různá obtížnost)
- debata na téma: „Co se mohlo stát, že spadla pec? Proč spadla? Co bylo příčinou?“
- četba příběhu Křemílka a Vochomůrky – Jak pekli kaštiny
- přivítání na kruhu
- rekapitulace všech nám dosud známých textů písňe Pec nám spadla, hledáme shody a rozdíly, vymýšlení nového textu. Zkoušíme rýmovat na slova pec, pecař, kladivo aj.

Náměty aktivit v průběhu dne:

Poslech písňe:

- „Jaké znáš veselé a smutné písňe?“ (společně si povídáme o veselých a smutných písňích), určujeme charakter písňe – formou rozhovoru „Jaká je to písň?“ „Jaké pocity vyvolává?“
- Určujeme tempo písňe – povídáme o tom, jaké známe rychlé písňe, jaké známe pomalé písňe (některé písničky si společně po rozezpívání zazpíváme).

Zpěv písňe:

- Rozezpívání s doprovodem klavíru.

Příklady:

- Dobrý, dobrý den (a¹, f¹, a¹, f¹, f¹) postupná modulace od hlubších tónů k vyšším a naopak
- Eli, Eliška (a¹, f¹, a¹, a¹, f¹)
- Jana, Janička
- Váša, Vašíček
- Kuba, Kubíček atd.

Učitel pomáhá zpěvem, doprovází na klavír, děti zpívají píseň společně s učitelkou, učitelka dbá na zásady správného držení těla a dýchání

- Před rozezpíváním si zahrajeme hru – **Opakuj po mně** – děti opakují nejprve po učitelce slovo doprovázené vytleskáním *děda* a děti vše zopakují, pak přidáváme, *děda, dědeček* nebo více slov, která rytmicky vyslovujeme a současně vytleskááme. Můžeme zadat okruh slov např. rostliny, zvířata, hračky. Lze ztížit hrou na bubínek nebo ozvučná dřívka.
- Rozezpívání, napodobujeme hlas učitele, např.:
  - Zvuky zvířat: kukačka – ku-ku (5,3) – postupná modulace
sova – húúú, húúú
vrána – krááá, krááá aj.
  - Různé zvuky: bouchání kladiva – buum, buuum. (sestupné a vzestupné glissando)
bouchání palice – buuch, buuch

Probouzíme hlavový tón a vyšší hlavovou polohu hlasu.

- Děti zpívají píseň se slovy z videonahrávky společně s učitelkou, učitelka dbá na zásady správného držení těla a dýchání při zpěvu.

Hudební činnost:

- Poznáváme různé zvuky kostek, děti si vezmou do ruky kostky, se kterými stavěly a ťukají jimi o sebe, vnímají zvuk, zesilují a zeslabují úder kostek, ťukají v rytmu podle vzoru učitele, individuálně, ve skupinách, společně, samy vytvářejí rytmické vzorce.

- Tichá pošta s ozvučnými dřívky, učitelka zahraje na ozvučná dřívka několik úhozů. Dítě, které vyzve, zopakuje. Mění se počet úhozů, rychlost, rytmus, hlasitost. Vše se přizpůsobuje schopnostem dětí.
- Hra na xylofon dle barev⁴⁴, střídají se všechny děti postupně, přidáváme postupně nejprve hru na tělo, později tamburínu, hůlky a bubínek. Všechny děti nehrají najednou, střídají se.
- Přidáme zpěv písně Pec nám spadla s doprovodem hudební kapely, zpěváci se rozezpívají hrou na Meluzínu⁴⁵, rozmluví se krátkou říkankou, kdy děti stojí v mírném předklonu, potřepávají hlavou a vyluzují zvuky *má, ná, lá, tá, mňá, ňá, kňá, fňá*.

➤ **Dechová cvičení:**

Foukáme na zrcadlo, děti tak mohou dech i „vidět“ a tím si ho lépe uvědomit. Máme horké kaštiny na talíři, musíme si je vyfoukat, foukáme do nastavených dlaní. Děti vyfoukávají kaštiny, abychom mohli kontrolovat délku výdechu a nádechu, doprovází vyfoukávání slabikou *fiúúúú*. Nádech i výdech by měl být plynulý, přirozený, aby nedocházelo k zadržení dechu. Snažíme se o prodloužení výdechové fáze úměrně k možnostem dětí. Plynulý výdech je následován plynulým nádechem do břicha. Dechová cvičení provádíme krátká, nepřetěžujeme dech dětí.

➤ **Hlasová cvičení:**

Křemílek s Vochomůrkou se diví, spadla jim pec. Přivítají sluníčko, které jim pec spraví, tak, že se předkloní a pomalu se z předklonu vzpřimují a zpívají:

„Júúú, júúúúú, júúúúúúúúú, pak jóóóó a jéééé.

Využíváme i sestupnou melodii.

➤ **Artikulační cvičení:**

Křemílek s Vochomůrkou jsou smutní, je třeba, abychom je rozveselili. Zkusíme je rozesmát tak, že se budeme sami smát.

- Pak přidáme říkanku:

Kaštanek

„Shod' mi kaštan, kaštane,

vždyť se ti nic nestane,

když mi jeden kaštan shodíš,

---

⁴⁴ viz příloha č. 13

⁴⁵ viz příloha č. 14

jenom trochu hlavou hodíš.“

- Zpěv písně Pec nám spadla (verze pro Křemílka a Vochomůrku), vhodná tónina D dur, případně C dur⁴⁶

Hudebně-pohybová činnost:

- Pohyb v kruhu, držíme se za ruce, pochodujeme do rytmu písně, vytleskáváme jednotlivé slabiky písně Pec nám spadla dle videonahrávky (můžeme doplnit hrou na tělo nebo podupy).
- Přidáme pohybový doprovod nejmenších. Drží se za ruce a pochodují do rytmu písně. Lze je nechat také volně spontánně pohybově improvizovat. Zapojíme tak postupně všechny děti.

Pohybové činnosti:

- Pantomimicky předvádíme práci pekaře, tak, jak si ji představujeme.

Hudebně-pohybová hra:

- Bouřka
  - děti poslouchají tóny hrané na klavír, pohybují se do rytmu tónů
  - vysoké tóny – chodí po špičkách, hluboké tóny – chodí po patách
  - zazní-li disharmonické akordy – bouřka, děti udělají dřep. Měníme tempo a rytmus hry.

Výtvarná činnost:

- Nakreslíme si pec – představivost, fantazie, pastelky, obyčejná tužka, čtvrtka.
- Představení svých děl, výstava prací.
- Výroba vzorníku kachlů na výstavbu pece, předchází ukázka různých druhů pecí. Děti mají na výběr z různých činností. Práce s modelínou, se slaným těstem, s bramborovými razítky, s bublinkovou fólií aj. Modeláři vyválejí čtverec, do kterého otiskují různé předměty, nebo mohou za pomoci plastového náradí modelovat ornamenty. Menší dostanou čtvrtku ve tvaru kachle, na kachli mají předkresleny čtverce a do čtverců tisknou bramborová razítka nebo klasická razítka. Z kachlů pak společně sestavíme na velký formát pec.

---

⁴⁶ viz příloha č. 12

Videonahrávka:

- Sledování videonahrávky s písní Pec nám spadla – pořad Zpívánky.⁴⁷

Rozhovor:

- Debata k videonahrávce - „Kdo tam vystupoval? Jaké měli oblečení? Co se stalo? Proč spadla? Co chtěli uvařit? Jak se jmenovali pecaři? Co je mazanice?“
- Porovnání textů písně, hledání shod a rozdílů

Pracovní činnost:

- stavba pece z Polykarpovy stavebnice, společná práce
- stavba pece z dřevěných kostek
- stavba pece z lega

Experimentální činnost:

- děti mají za úkol vytvořit skupiny a ve skupinách najít ve třídě tři různě znějící zvuky, ty popsat a k něčemu přirovnat (například trhání papíru zní jako pila), určit zda se jedná o zvuky libé či nelibé
- nahrávka zvukových stop dětí učitelem (poslech, popis, debata)

Náměty aktivit pro pobyt venku:

- Celý týden se při pobytu venku zaměříme na zvuky okolo nás. Posloucháme, soustředíme se na zvuky, které bychom jinak nevnímaly a braly je jako kulisu. Určujeme, co zvuky způsobuje, hlasitost, tempo, rytmus, směr, odkud zvuky přichází.

Náměty pro hodnocení činnosti:

- Děti na hodnotící kolo připevňují kolíčky do políček – líbí, nelíbí, nic moc

---

⁴⁷ Youtube.com. [online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: <https://youtu.be/VmvDdJ-sZ3A>

5.3.2 Evaluace činností na téma S včeličkou Janičkou poznáváme povolání lidovou písničkou

Evaluace

- Která z hudebních činností děti nejvíce bavila?
- Zaujaly děti hudební činnosti?
- Umí rozlišovat vysoké a hluboké tóny?
- Umí rozeznat rychlé a pomalé tempo?
- Jsou schopny sladit pohyb s hudbou?
- Umí předvést pohybovou improvizaci?
- Mají schopnost soustředění, rytmické reprodukce?

Pokud by bylo zapotřebí některé činnosti procvičit více, zařazujeme je opětovně do výuky.

5.4 Práce s umělou písní v MŠ Záchlumí

Umělá píseň si postupně nachází cestu i do naší školky. Děti ke zpěvu a k hudebním činnostem jako je hra na Orffovy nástroje preferují písně lidové. Mají rády zhudebněná říkadla a rozpočítadla. Pokud se jedná o tanec a hudební improvizaci, a necháme-li výběr čistě na dětech, vedou jednoznačně písně umělé, které mají lehce zapamatovatelnou až chytlavou melodii.

5.4.1 Integrovaný blok Cestujeme za písničkou

Téma: Cestujeme se včeličkou do pohádky za písničkou

Plánování činností:

Metody:

- monologické (vyprávění, popis, vysvětlování)
- dialogické (rozhovor, dialog, diskuse)
- názorně-demonstrační (předvádění, pozorování)
- praktické

Rozvoj:

- pěveckých dovedností, řečových a artikulačních dovedností

- smyslů a kognitivních funkcí, hudebního cítění a vnímání
- pohybových dovedností, koordinace končetin se v souvislosti se zpěvem (mluvou)
- rozvoj paměti a pozornosti – přechod od bezděčných forem k formám úmyslným
- kultivace estetického vnímání, cítění a prožívání dítěte

Cíle:

- osvojit si schopnost koordinace pohybů s hudbou a zpěvem, upevňování motorické obratnosti
- upevnění základních pravidel při zpěvu, hlasové výchovy, správného dýchání, artikulace a výslovnosti vedoucí ke správnému řečovému vývoji
- rozvoj fantazie a představivosti, schopnosti soustředění, postřehu, nápaditosti
- procvičení paměti, vnímání, sluchu, vzbuzení zájmu o učení
- podpora kooperativních dovedností, rozvoj prosociální činnosti

Očekávané výstupy:

- umět zazpívat píseň O řepě, umět spolupracovat, umět ovládat svůj dech, řeč, pohyby těla, umět rozdávat radost nejen sobě, ale i druhým, umět hrát na jednoduché Orffovy nástroje, umět soustředěně vnímat a poslouchat hudbu, vyprávět o prožitcích z hudby

Myšlenková mapa:

Legenda:

→	Název bloku	→	Předmatické dovednosti	→	Praktické činnosti
→	Hudební činnosti	→	Prosociální dovednosti		
→	Pohybové činnosti	→	Výtvarné činnosti		

Náměty aktivit pro ranní kruh:

- přivítání na kruhu – ranní rituál - „Já jsem malá včelička“
- seznámení s překvapením v košíku (červená řepa, loutky ze hry O řepě, noty)
- hádanky – děti samy zkouší uhodnout, co nás ve školce tento týden čeká
- četba písně „O řepě“⁴⁸, čtení s porozuměním, komentáře, práce s textem
- děti poslouchají celou píseň O řepě (porozumění textu) – analýza textu
- čtení pohádky O řepě s porozuměním, komentáře, práce s textem
- obrázkové čtení pohádky O řepě s porozuměním, komentáře, práce s textem⁴⁹
- obrázkové čtení pohádky O řepě s porozuměním, komentáře, práce s textem –
- rekapitulace příběhu, předškoláci zkouší číst podle obrázku bez předlohy menším dětem
- obrázkové čtení pohádky O řepě s porozuměním, komentáře, práce s textem –
- rekapitulace příběhu, písně, hledáme shody a rozdíly, předškoláci čtou podle obrázku menším dětem

Náměty aktivit v průběhu dne:

Poslech písně:

- určování o jaký druh písně se jedná (veselá nebo smutná, rychlá nebo pomalá), komu se chce tancovat?
- poslech písně „O řepě“
- improvizovaný pohyb na písničku O řepě (nabízíme dětem na výběr, nenutíme, pokud děti chtějí, mohou se střídát, tančit spolu, tvořit dvojice, trojice aj., nesmělým může pomoci kamarád či učitelka)

Zpěv písně:

- rozezpívání⁵⁰ s doprovodem klavíru, hra Raketa⁵¹
- děti zpívají píseň společně s učitelkou, učitelka dbá na zásady správného držení těla a správného postoje a dýchání při zpěvu⁵²

---

⁴⁸ viz příloha č. 15

⁴⁹ viz příloha č. 16

⁵⁰ viz příloha č. 17

⁵¹ viz příloha č. 18

⁵² viz příloha č. 19

- rozezpívání⁵³
- rozezpívání Meluzína
- doprovod na Orffovy hudební nástroje starší děti (ozvučná dřívka), mladší děti – hrana tělo-tleskání
- zpíváme první sloku písně O řepě, hraji v tónině D dur. Jelikož se jedná o těžkou píseň vhodnou pro předškoláky, děti 5–6leté, a věkové složení dětí je heterogenní, děti rozdělujeme při nácvičce písně na dvě poloviny, kdy děti s již širším rozsahem hlasu zpívají, ostatní dirigují nebo tancujeme v kruhu.
- zpěv písně O řepě, tónina C dur první, druhá sloka, přidáváme třetí sloku
- zpěv písně O řepě v tónině D dur nebo C dur, hrajeme postupně sloky, které známe, přidáváme nové pouze tehdy, pokud jsou zvládnuté sloky předešlé
- zpěv písně O řepě – opakujeme známé sloky, přidáváme zbylé sloky – opakujeme celé
- dechové cvičení – fouká vítr na poli – dechové cvičení, od vánku po vichřici
- rozezpívání „Haló“ – voláme na pomoc třeba koníčka⁵⁴
- reagujeme na tóny klavíru – kontrasty: vysoko X nízko, hlasitě X tiše, pomalu X rychle

Výtvarné činnosti:

- při poslechu reprodukováné hudby Pohádka o velké řepě pro vypravěče a komorní soubor od autora Ilji Hurníka⁵⁵, děti malují své dojmy a prožitky ze skladby

Praktické činnosti:

- výroba sluchového pexesa⁵⁶
- hrajeme si s pexesem (směr zvuku, síla zvuku, kontrasty, tempo, hledání stejných dvojic)
- **Nabídka činností:**
  - děti hrají samy zvukové pexeso, kontrolují se navzájem
  - děti kreslí loutky, kterými budou doplňovat hru písně O řepě

---

⁵³ viz příloha č. 20

⁵⁴ viz příloha č. 21

⁵⁵ [Praha]: Supraphon 1965, katalogové číslo 03562

⁵⁶ viz příloha č. 22

- orientace v čase – děti skládají pohádku (písničku) podle obrázků, tak, jak jde děj za sebou, kontrolují se navzájem

Pohybové cvičení:

- představujeme si, že jsme semínka řepy zasazená na poli, děti leží v klubíčku na zemi a poslouchají hru na klavír, reagují na zesilování zvuku, pomalu se zvedají ze země
- rostou, natáhnou prsty k nebi, snaží se dotknout sluníčka, kývají se ze strany na stranu, fouká vítr – předklon (opakujeme dvakrát za sebou)
- dechové cvičení – dýcháme do dlaně a rozfoukáváme semínka řepy na poli
- sledujeme směr dechu, intenzitu výdechu a nádechu

Pohybové činnosti:

- přetahovaná, pomůcky: lano, střídáme počet dětí na obou stranách, pozorujeme spolupráci dětí, domlouvání (měníme počty dětí na obou stranách, děti na jedné straně představují řepu, na druhé aktéry pohádky O řepě, zapisujeme výsledky a porovnáváme počty – předmatematické dovednosti, pokusy se silou)

Relaxační činnosti:

- leh na zádech, zavřené oči, pustím relaxační hudbu⁵⁷, děti poslouchají, položí si ruku na břicho, vnímají svůj dech, pozorují pohyby břicha (pobřišnice), uvolní se, učitel prochází kolem nich, postupně děti pohlazením po ruce probouzí

Náměty aktivit pro pobyt venku:

- pozorování okolní přírody, jak se mění příroda na podzim. Hraje také příroda? Jak a čím?
- procházka na pole, pozorujeme a dotýkáme se hlíny. Jaká je? Co cítíme?
- procházka na pole, pozorujeme vítr, odkud fouká, jakou má sílu? Je to příjemné? Co cítíme?

Náměty pro hodnocení činnosti:

- debata o poslechu relaxační hudby, co cítily, jak jim bylo, zdálo se jim něco, co vnímaly, dokázaly se uvolnit – relaxovat?

---

⁵⁷Youtube.com. [online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: <https://youtu.be/nBBpavN0PUg>

- procházka na pole, pozorujeme a dotýkáme se hlíny. Jaká je? Co cítíme?
- děti na hodnotící kolo připevňují kolíčky do políček – líbí, nelíbí, nic moc
- děti hodnotí každý den diskusí, co si nejvíce užily a proč?

5.4.2 Evaluace činností na téma: Cestujeme se včeličkou do pohádky za písničkou

Evaluace

- Která z hudebních činností děti nejvíce bavila?
- Zaujaly děti hudební činnosti?
- Umí zazpívat píseň O řepě?
- Umí se soustředit na poslech písně?
- Umí ovládat svůj dech, pohyby s hudbou?
- Umí hrát na ozvučná dřívka, zvládají hru na tělo?

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda je v mateřských školách píseň, a to zejména lidová píseň, stále „živá“. Zda mají děti možnost pravidelně pod odborným vedením zpívat a rozvíjet hudebnost a hudební dovednosti. Jakou úlohu na zpívání dětí má role učitele/ky, jeho/její věk a vzdělání. Potvrdila jsem si, že úloha učitele je v hudební výchovné práci nezastupitelná. Učitel/ka jsou pro své děti pěveckým vzorem, musí respektovat složení třídy, jejich schopnosti a dovednosti, a zároveň vybírat takový repertoár, který bude jejich třídě vyhovovat a zaujme je.

Pomocí výzkumné práce jsem se snažila získat přehled o nejčastěji zpívaných lidových a umělých písních v mateřských školách. Zajímalo mě také k jakým účelům mimo zpěvu jsou častěji využívány písně lidové a k jakým účelům písně umělé. Zajímalo mě také podle čeho učitelé/ky vybírají písně určené ke zpěvu dětí.

Dalším cílem mého výzkumu bylo prozkoumat, zda v mateřských školách fungují hudební kroužky, jak dlouhá je jejich činnost, kolik dětí je navštěvuje a k jakým mimoškolním aktivitám je jejich repertoár využíván.

Zároveň jsem praktickou část doplnila o námět dvou integrovaných bloků – první blok jsem věnovala činnostem s lidovou písní, kdy pomocí lidové písně poznáváme již zapomenuté řemeslo pecař, ve druhém bloku jsem se zaměřila na umělou píseň, inspirovanou klasickou dětskou pohádkou O řepě. Děti tak mají možnost seznámit se i s písní O řepě a poznat, že vedle pohádky a písničky, existuje i dílo od hudebního skladatele Ilji Hurníka s názvem O řepě. Mohou pak porovnávat a hledat shody a rozdíly mezi nimi.

Při tvorbě integrovaných bloků jsem vycházela z ŠVP mateřské školy Záchlumí u Stříbra, kde pracuji jako učitelka.

Věřím, že má bakalářská práce bude sloužit nejen jako reflexe o aktuálním stavu lidové a umělé písně v pedagogice dnešní mateřské školy, ale také jako nápadník aktivit, ze kterého se mohou učitelé inspirovat či vycházet při tvorbě svých tematických plánů.

Nesmíme zapomínat na to, že hudba je naší součástí již od pradávna, představuje kulturní bohatství, které je naší nedílnou součástí a naším úkolem a povinností je ji zachovávat a její poselství předávat dále našim dětem.

RESUMÉ

Bakalářská práce zpracovává téma lidové a umělé písně v hudební pedagogice dětí předškolního věku a její začlenění do výchovné práce v MŠ Záchlumí u Stříbra. Práce je rozdělena na dvě části.

Teoretická část je zaměřena na hudební vývoj dítěte předškolního věku a jeho dispozic pro hudbu a vlivu zpěvu na psychický vývoj dítěte. Zabývá se také zpěvem dětí, dětskou nezpěvností a tomu, jak s ní pracovat. Druhá část teoretické práce se zabývá hudebními činnostmi v závislosti na propojení s Rámcovým vzdělávacím programem. Třetí část teoretické práce je zaměřena na píseň a její úlohu v předškolním vzdělávání. Zabývá se zde jak písní lidovou a jejím výhodám a nevýhodám v pedagogice dětí předškolního věku, tak také písní umělou.

Praktická část je složena ze dvou oddílů, kdy první část tvoří výzkum zabývající se současnou lidovou a umělou písní a jejich využitím v pedagogice mateřské školy. Výzkumné šetření bylo prováděno pomocí dotazníku, který byl zadán kolegům/kolegyním učitelům/učitelkám v mateřských školách.

Druhá část je věnována přípravě integrovaného bloku pro práci s lidovou písní a přípravě integrovaného bloku pro práci s umělou písní v mateřské škole v závislosti na Školním vzdělávacím plánu v mateřské škole Záchlumí u Stříbra.

KLÍČOVÁ SLOVA

Píseň, umělá píseň, lidová píseň, hudba, mateřská škola, vývoj, dítě, zpěv, vzdělávání, pedagogika, hygiena, hlas, dispozice, práce.

SUMMARY

The topic of the present thesis is folk and artificial songs in music lessons for children of preschool and kindergarten age and the inclusion of such songs into educational unit in Kindergarten Záchlumí u Stříbra.

The theoretical part of the thesis concentrates upon the musical development of children of preschool and kindergarten age. Further, it concentrates on the predispositions of children toward music and the influence of songs on mental development of children. Specific chapters concentrate on the singing abilities and disabilities of children and how to work with different levels of singing abilities. The theoretical part also concentrates on the musical activities and their connection with Framework Education Programme. Third part concentrates on the songs, folk and artificial, and their role in preschool and kindergarten education.

The methodological part of the thesis describes research concerning folk and artificial songs and their use in Kindergarten education. The research was conducted via questionnaire administered to Kindergarten teachers. Secondly, the methodological part concentrates on preparation of educational unit which aims at folk and artificial songs in accordance with the Framework Education Programme in Kindergarten Záchlumí u Stříbra.

KEYWORDS

Song, artificial song, folk song, music, kindergarten, development, child, singing, education, pedagogy, hygiene, voice, disposition, work.

Seznam grafů

Graf č. 1 – Lokalita MŠ	24
Graf č. 2 – Současný věk respondentů	24
Graf č. 3 – Délka praxe na pozici MŠ	25
Graf č. 4 – Dosažené vzdělání – kvalifikace	26
Graf č. 5 – Věkové uspořádání dětí ve třídě	27
Graf č. 6 – Témata určená ke zpěvu písní	27
Graf č. 7 – Preferované písně ke zpěvu	28
Graf č. 8 – Preferované písně k jiným hudebním činnostem	29
Graf č. 9 – Tabulka deseti „nejoblíbenějších“ lidových písní v MŠ	29
Graf č. 10 – Tabulka deseti „nejoblíbenějších“ umělých písní v MŠ	30
Graf č. 11 – Využití lidových písní k jiným hudebním aktivitám mimo zpěvu	31
Graf č. 12 – Využití umělých písní k jiným hudebním aktivitám mimo zpěvu	31
Graf č. 13 – Společné hodnocení hudebních činností	32
Graf č. 14 – Hudební kroužek v MŠ.....	33
Graf č. 15 – Doba činnosti hudebního kroužku.....	33
Graf č. 16 – Preference lidových a umělých písní v hudebním kroužku	34
Graf č. 17 – Počet dětí navštěvujících hudební kroužek	35
Graf č. 18 – Veřejná vystoupení hudebního kroužku mimo MŠ.....	35

Seznam použité literatury

1. GREGOR, Vladimír. *Česká dětská píseň umělá*. Rozmnoženo jako rukopis. Knižnice hudebních rozhledů, Praha:1959. ISSN: A-06383.
2. JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.
3. KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. *Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání*. ISBN 978-80-7496-322-2.
4. LIŠKOVÁ, Marie. *Metodika hudebních činností*. Praha: Magistrát hl. m. Prahy, 2010.
5. LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3.
6. POLEDŇÁK, I. *Stručný slovník hudební psychologie*, Praha, Supraphon, 1984.
7. SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. Plzeň: ZČU v Plzni, 2003.
8. ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
9. TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.
10. ZEŽULA, Jiří a Olga JANOVSÁ. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1987.

Seznam pramenů

Informace ze semináře KHK/DIMŠ 3 PhDr. Štěpánky Liškové, Ph.D.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

Školní vzdělávací program MŠ Záchlumí. Záchlumí: MŠ Záchlumí, 2015. Dokument je dostupný v kanceláři ředitelky MŠ Záchlumí

Internetové zdroje

Lidovky.cz[online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/lide/zpivani-zlepsuje-zdravi-nepohoda-zpevaka-se-projevi-na-jeho-hlasu-rika-hlasova-koucka.A190609_114951_lide_form

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Myšlenková_mapa

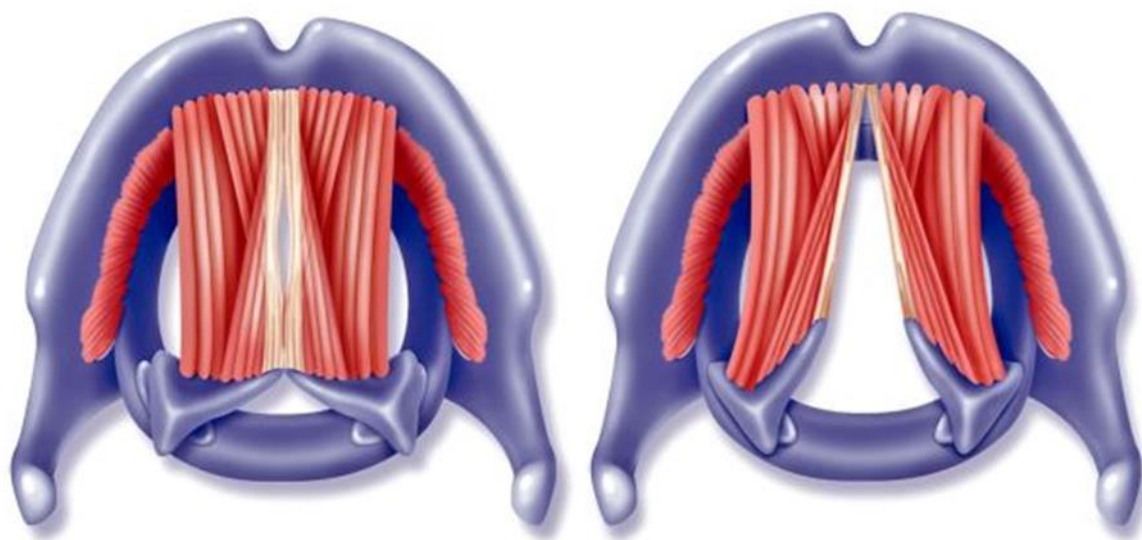
Youtube.com[online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: <https://youtu.be/VmvDdJ-sZ3>

Youtube.com[online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: <https://youtu.be/nBBpavN0PUg>

Seznam příloh

Příloha č. 1	Hlasivky	I
Příloha č. 2	Příklad na rozcvičení hlasivek	I
Příloha č. 3	Orffovy hudební nástroje Seznam zkratk	II
Příloha č. 4	Titulní strana knihy Prostonárodní české písně a říkadla, autor Karel Jaromír Erben	II
Příloha č. 5	Seznam lidových písní vhodných ke zpěvu v MŠ.....	III
Příloha č. 6	Píseň Na tom pražském mostě	IV
Příloha č. 7	Dotazník	V
Příloha č. 8	Fotografie budovy MŠ Záchlumí	VIII
Příloha č. 9	Odkaz na ŠVP MŠ Záchlumí (okres Tachov).....	VIII
Příloha č. 10	Včelka cestovatelka – fotografie	VIII
Příloha č. 11	Pec nám spadla – text písně	IX
Příloha č. 12	Pec nám spadla text písně – verze pro Křemílka a Vochomůrku.....	X
Příloha č. 13	Pec nám spadla – noty pro xylofon	X
Příloha č. 14	Popis hry „Meluzína“	XI
Příloha č. 15	Text písně „O řepě“	XII
Příloha č. 16	Obrázkové čtení „O řepě“	XIII
Příloha č. 17	Příklad na rozezpívání	XIV
Příloha č. 18	Popis hry „Raketa“	XV
Příloha č. 19	Správný postoj a dýchání při zpěvu	XVI
Příloha č. 20	Příklad na rozezpívání	XVII
Příloha č. 21	Příklad na rozezpívání	XVIII
Příloha č. 22	Fotografie sluchového pexesa	XIX

Příloha č. 1 Hlasivky⁵⁸

Příloha č.2 Příklad na rozezpívání hlasivek⁵⁹

Rozezpívání – hra na prodavače zvířat. Děti samy mohou vymýšlet, jaká zvířata budou prodávat. Jejich návrhy pak dosadíme do melodie na místo předepsaných „zvířátek“.
Pohybujeme se stále v přirozené dětské zpěvní poloze. Lze transponovat do Es dur, E-dur a F-dur.

Prodáváme zvířátka – rozezpívání

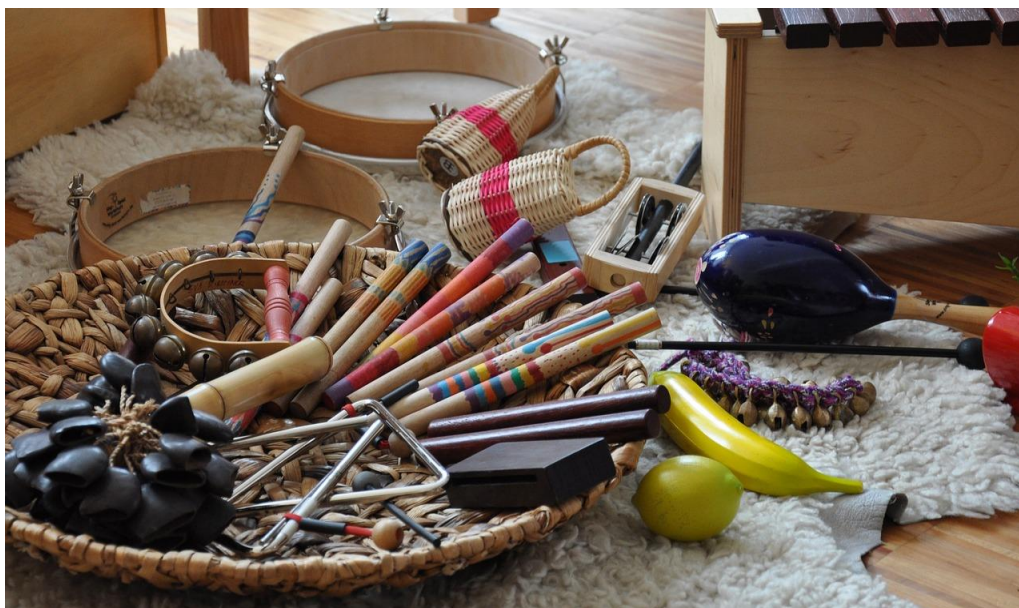
Varianta pro starší děti
Pro - dá - vá - me zví - řít - ka, zví - řít - ka, pro - dá - vá - me zví - řít - ka.

Varianta pro mladší děti
Pro - dá - vá - me zví - řít - ka.

⁵⁸ Bing.com[online]. [cit. 15.2.2020]. Dostupné z: <https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&id=A41C8F3F9ADC4637DD295C52D0C168D2E7DCFA68&thid=OIP.ugSLDahUILsIKM5QXnRrAQHaDn&mediaurl=https%3A%2F%2Ft2>.

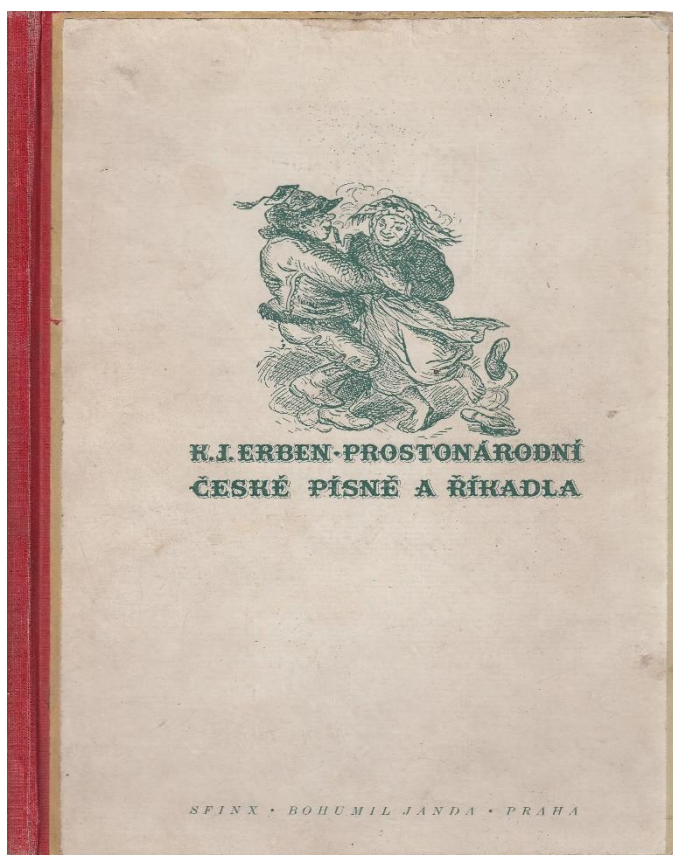
⁵⁹ KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-322-2. s. 60

Příloha č.3
Orffovy hudební nástroje

Orffovy hudební nástroje, fotografie vlastní

Příloha č. 4
Titulní strana knihy Prostonárodní české písně a říkadla, autor Karel Jaromír Erben

*Fotografie titulní strany knihy,
Vydavatel Praha: Sfinx, 1939,*

Příloha č. 5

Seznam lidových písní vhodných ke zpěvu v MŠ⁶⁰

Název písničky	tónový rozsah	vhodná tónina
	tři tóny	
Houpy, houpy		D
Halí, belí		E, F, D
Kampak, kukačko		D, C
	čtyři tóny	
Já mám malovanou vestu		D
Kováři, kováři		A
Pod naším okýnkem		C
Zlatá brána		C
	pět tónů	
Běží liška k Táboru		D
Cib, cib, cibulenka		D
Holka modrooká		A
Já ne, já ne, to ty, to ty		A
Když jsem jel do Prahy pro hrách		C, D
Maličká su		E
Nestarej se ženo má		E
Ovčáci, čtveráci		D
Pec nám spadla		C
Proto jsem si kanafasku		D
Rybička maličká		C
Řekni, řekni, řekni jí		D, C
Sedí liška pod dubem		D
Skákal pes		C, D
Spi, Janíčku, spi		D
Šel tudy, měl dudy		D
Travička zelená		D
To je zlaté posvícení		D
Už je to uděláno		D
	šest tónů	
Kočka leze dírou		C, D
Okolo Frýdku		C, D
Proto jsme si kanafasku		D, Es
Prší, prší		C
Stojí vrba košatá		D
Šel zahradník do zahrady		E
Tancovala žížala		D
Uvázali krávu		C
	sedm tónů	
Adámku náš		D

⁶⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 26-27.

Běžel tudy zajíček		F, G
Čížčku, čížčku		F, G
Kalamajka mik, mik, mik,		A
Na tý louce zelený		C
Pásla ovečky		A
	osm tónů	
Hajha husy ze pšenice		C
Já jsem malý mysliveček		C
Já jsem muzikant		F
Já mám koně		F
Komáři se ženili		C
Na Bílé hoře		F
Nepudu domu		F
Šla Nanyňka do zelí		C
Tluče bubeníček		C

Příloha č. 6

Píseň Na tom pražském mostě⁶¹

Na tom pražském mostě

Vůlněji Česka

1. Na tom pražském mos - tě roz - ma - ryň - ka ros - te,
žád - ný - ji tam na - za - lé - vá, o - na ne - po - ros - te,
žád - ný - ji tam ne - za - lé - vá, o - na ne - po - ros - te.

2. Až tam tudy půjdu,
zalévat ji budu,
ona se mi zazeleňá,
já ji třhat budu.

⁶¹ Pinterest.com[online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/81487074484462642/?lp=true>

Příloha č. 7
Dotazník

Lidová a umělá píseň v hudební pedagogice a její začlenění do programu výchovné práce v MŠ Záchlumí (okres Tachov)

Dobrý den,
jmenuji se Veronika Zíková, jsem studentkou posledního ročníku Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, obor Učitelství pro mateřské školy.

Ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího krátkého dotazníku, jehož prostřednictvím získám podklady pro praktickou část své bakalářské práce.

Dotazník je anonymní.

Předem Vám velmi děkuji za ochotu a za Váš čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku.

1. V jaké lokalitě se nachází Vaše mateřská škola?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

Ve městě

Na vesnici

2. Uveďte Váš současný věk?

3. Jak dlouho pracujete na pozici učitele MŠ?

4. Jaké je Vaše dosažené vzdělání-kvalifikace?

Vyberte jednu odpověď:

Gymnázium

Střední škola pedagogická

Střední odborná škola (jiná než pedagogická)

Vyšší škola pedagogická

Vysoká škola pedagogická (Bc.)

Vysoká škola pedagogická (Mgr.)

Bez kvalifikace

Jiné, uveďte jaké:

5. Jaké je věkové uspořádání dětí ve vaší třídě?

Vyberte jednu odpověď:

Mladší 3 let

3leté

4 -5leté

6leté

Smíšené

6. Jaké téma písní nejčastěji volíte ke zpěvu dětí?

Vyberte jednu nebo více odpovědí:

- Týkající se probíraného téma
- Dle ročního období
- Dle aktuální situace či dění ve třídě
- Jiné, uveďte jaké:

7. Jaké písně preferujete ke zpěvu dětí?

Vyberte jednu odpověď:

- Lidové písně
- Umělé písně

8. Jaké písně preferujete při jiných hudebních činnostech?

Vyberte jednu odpověď:

- Lidové písně
- Umělé písně

9. Uveďte názvy pěti nejčastěji zpívaných lidových písní ve Vaší třídě dle preference:

10. Uveďte názvy pěti nejčastěji zpívaných umělých písní ve Vaší třídě dle preference:

11. Využíváte lidové písně i k jiným hudebním aktivitám mimo zpěvu? K jakým?

Vyberte jednu nebo více odpovědí:

- Tanec
- Poslech
- Nevyužívám
- K jiným, uveďte k jakým:

12. Využíváte umělé písně i k jiným hudebním aktivitám mimo zpěvu? K jakým?

Vyberte jednu nebo více odpovědí:

- Tanec
- Poslech
- Nevyužívám
- K jiným, uveďte k jakým:

13. Provádíte společně s dětmi následně reflexi (hodnocení) zpěvu či hudebních činností?

Vyberte jednu odpověď:

Ano

Ne

Někdy, dle situace. Prosím, popište jednou větou, za jakých okolností:

14. Je ve Vaší mateřské škole zřízen hudební kroužek?

Vyberte jednu odpověď:

Ano

Ne

15. Pokud ano, jak dlouho ve Vaší mateřské škole funguje? Napište, prosím dobu činnosti hudebního kroužku:

16. Jaký druh písni v hudebním kroužku preferujete?

Vyberte jednu odpověď:

Lidové

Umělé

17. Kolik dětí hudební kroužek vedený při mateřské škole navštěvuje a jak často se kroužek schází? Uved'te dobu a počet.

18. Vystupujete s dětmi na veřejných vystoupeních mimo mateřskou školu?

Vyberte jednu nebo více odpovědí:

Ano, uveďte, při jaké příležitosti:

Ne

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Příloha č. 8
Fotografie budovy MŠ Záchlumí

*Fotografie MŠ Záchlumí,
fotografie vlastní*

Příloha č. 9
Odkaz na ŠVP MŠ Záchlumí (okres Tachov)

Školní vzdělávací program MŠ Záchlumí. Záchlumí: MŠ Záchlumí, 2015. Dokument je dostupný v kanceláři ředitelky MŠ Záchlumí

Příloha č. 10
Včelka cestovatelka – fotografie

*Včelička
fotografie vlastní*

Janička,

Příloha č. 11

⁶² Pec nám spadla – text písně

Pec nám spadla

C G

4 2 2 2 4 4 5 4 4 3 3

1. Pec nám spad-la pec nám spad-la kdo-pak nám ji po-sta-ví?
2. Za-vo-lá-me na dě-deč-ka, ten má vel-ké kla-di-vo,

5 C

3 1 1 1 3 3 4 3 3 2 2

Sta-rý pe-cař ne-ní do-ma a mla-dý to ne-u-mí.
dá do to-ho čty-ři rá-ny a už je to ho-to-vo.

⁶² Bing.com. [online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z:

https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&id=829B55A232E4E152601D9730C39589E70B1F2575&thid=OIP.9fHjo6j_g2gn3K59oF8FQQHaJ4&mediaurl=https%3A%2F%2Fimgv2-2-f.scribdassets.com%2Fimg%2Fdocument%2F13064662%2Foriginal%2F23c6c29315%2F1464802240&expw=1024&expw=768&q=pec+n%c3%a1m+spadla&selectedindex=2&ajaxhist=0&vt=0&eim=0,1

Příloha č. 12

Pec nám spadla text písně – verze pro Křemílka a Vochemůrku

1. Pec nám spadla, pec nám spadla,
pukají nám kaštiny.
Jedna rána, druhá rána
a pec leží na zemi.
2. Křemílek a Vochemůrka
zavolali sluníčko.
Pomohlo jim postavit pec,
pofoukalo bebíčko.

Příloha č. 13

Pec nám spadla – noty pro xylofon ⁶³

PEC NÁM SPADLA

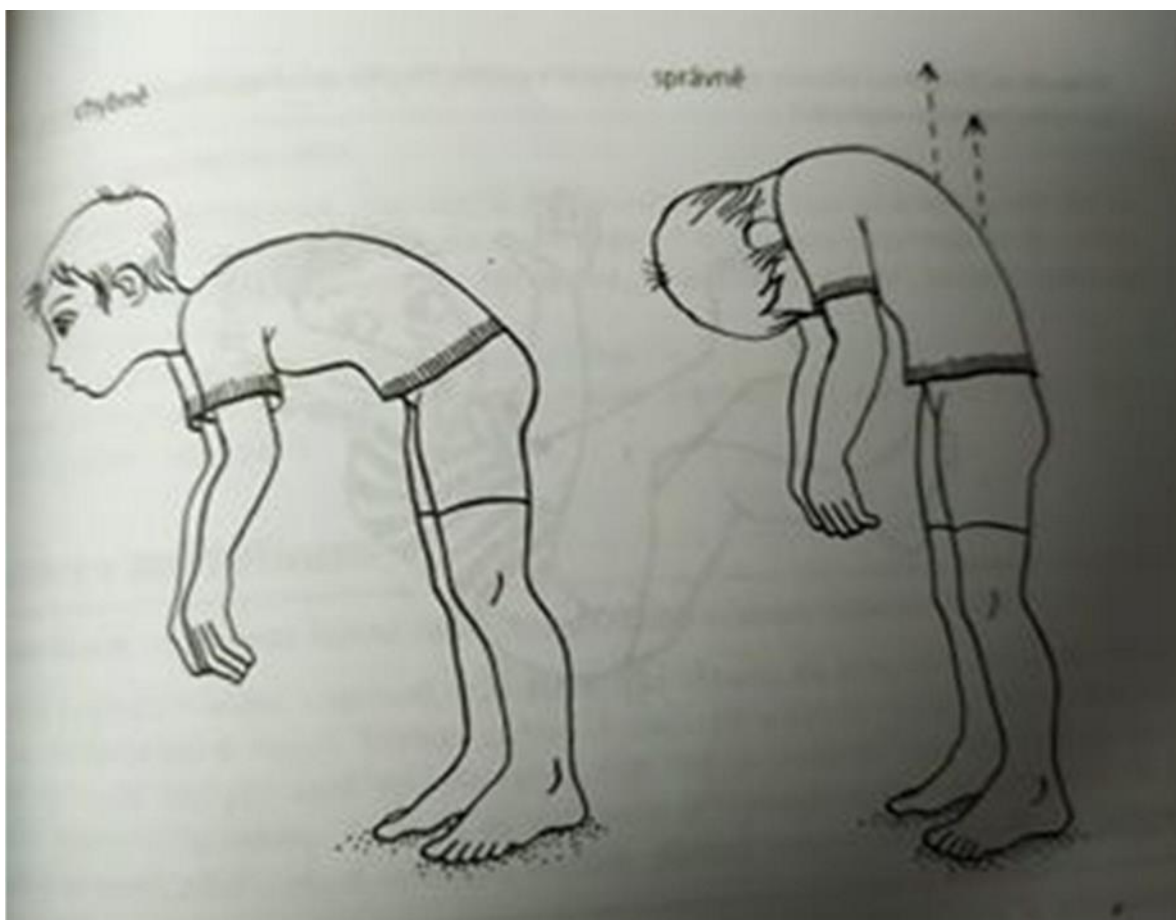
Pec nám spad - la, pec nám spad - la, kdo - pak
Za vo - lá - me na dě - deč - ka, ten má
nám ji pos - ta - ví, sta - rý pe - cař
vel - ké kla - di - vo dá do to - ho

⁶³Eschovka.cz. [online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z:
<https://eschovka.cz/upload/product/f234f1184361455abbc6b44893fde72f1476454533.jpg>

Příloha č. 14

Popis hry „Meluzína“

„Narovnávání horní části těla provázené hlasem. Učitel předvede cvik, ještě v předklonu nasadí v poloze mezi tóny a^1 - c^2 vokál *u*. S postupným narovnáváním se *u* mění v *uoááááá*. Při stožení zní volné *a*. Tělo se uvolní do předklonu a hlas při tom „sjedne“ glissandem na uch o oktávu níže. Děti v předklonu klidně a uvolněně dýchají. Celá hra se opakuje.“⁶⁴

⁶⁴ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.s.80-81.

Příloha č. 15

Text písně „O řepě“⁶⁵

O řepě

Zvolna

1. Dě-de-ček s ba-bič-kou jak rá-no vsta-li, na ře-pu ve-li-kán-skou chuť dos-ta-li.
Za-táh-li za-ni a jed-na nu-la, ta ře-pa a-ni se ne-poh-nu-la.

2. Vnučka to viděla, na pole běží, sami ji vytáhnou asi jen ztěží.
Tahají, prohrávají dva-nula, ta řepa ani se nepohnula.
3. Pejsek má sílu, tak za nimi spěchá,
aby ho viděli, tak aspoň štěká.
Tahají, prohrávají tři-nula, ta řepa ani se nepohnula.
4. Volají na pomoc kočičku svoji, za chvílku na poli za nimi stojí.
Tahají, už je to čtyři-nula, ta řepa ani se nepohnula.
5. Celé to sleduje malá myšička, pomoc jim nabídla, tahle maličká.
Tahají, vyhráli, teď tu leží, ta řepa s nimi už nesoutěží.

⁶⁵ Bing.com. [online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&id=9D506214E97F08F10CE5D2C2C132A18D6BFA22D9&thid=OIP.zbrkxwWVHmFf_EAGgbY4wHaGm&mediaurl=https%3A%2F%2Fi.pining.com

Příloha č. 17

Příklad rozezpívání s klavírem

Rozezpívání

Bim
Ja

bam
va

bim
ja

bim
va

bam.
ja.

Mo
No

mo
no

mo
no

mo
no

mo.
no.

Jak na hudebku: Taková normální hodina. Jak na hudebku [online]. Dostupné z:
<http://jaknahudebku.blogspot.com/2016/02/takova-normalni-hodina.html>

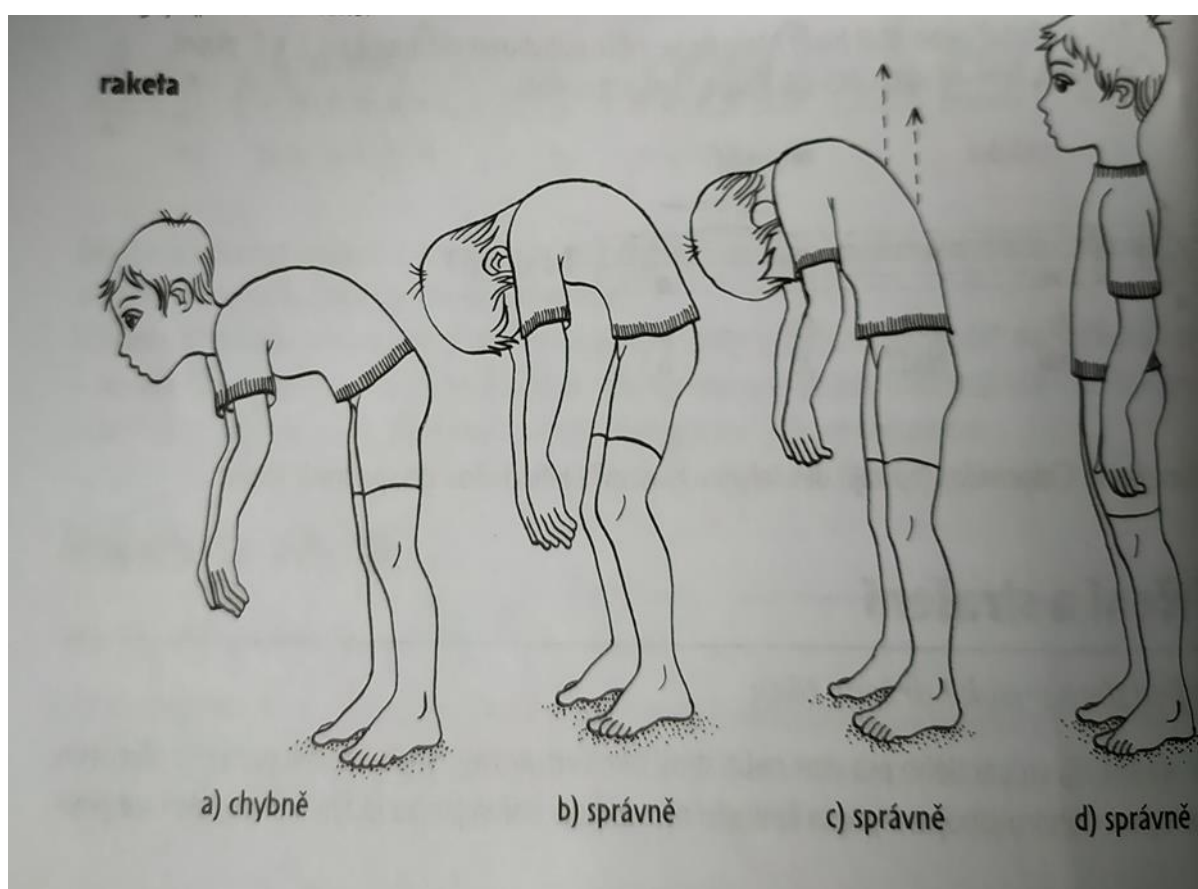
Příloha č. 18

Popis hry „Raketa“

„Hlasem a pohybem těla naznačujeme start rakety. Začneme v hlubokém předklonu, hlava a ramena jsou spuštěny dolů. Postupně se narovnááme, a přitom na glissando necháme stoupat hlas fuuuu. Při nejvyšším tónu jsme již napůl vzpřímení, ruce a hlava jsou však stále vyvěšeny dolů. Hlavu nezakláníme, hlas se závěrečným narovnááním do vzpřímeného stoje sjede lehkým glissandem do střední polohy.

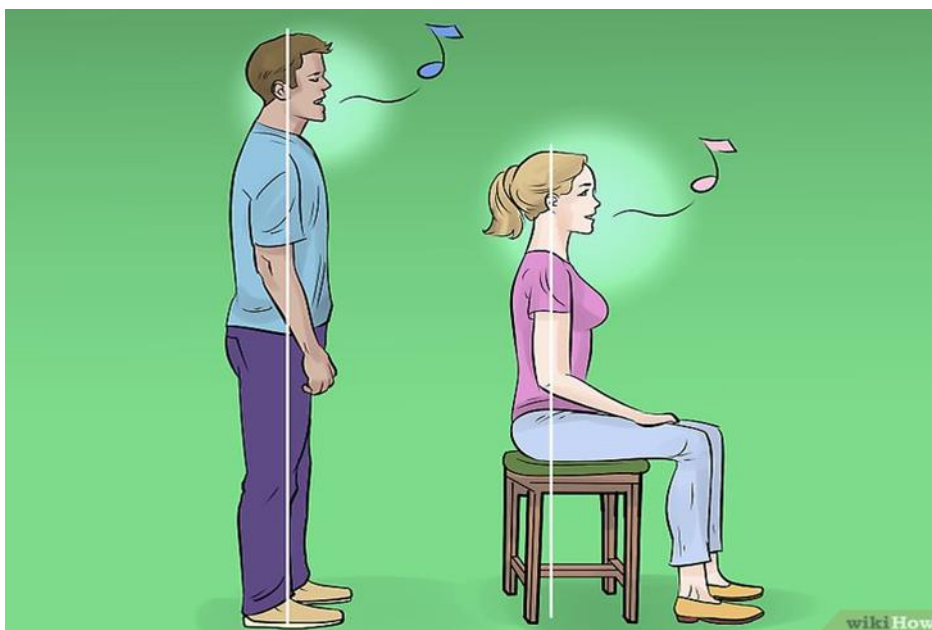
Celý pohyb vychází z oblasti zad, je-li veden správně, zachovává nízkou polohu bránice, a regulovat sílu výdechového proudu, k hlasivkám se dostane jen tolik vzduchu, kolik je třeba pro rozeznění tónu.

Zpočátku nezůstáváme hlasem na nejvyšším tónu, což je velice obtížné.“⁶⁷

⁶⁷ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.s.42-43.

Příloha č. 19 Správný postoj a dýchání při zpěvu

Správný postoj a sed při zpěvu⁶⁸

---

⁶⁸Wikihow.com[online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z:
https://www.wikihow.com/images_en/thumb/b/b9/Sing-Step-1-Version-3.jpg/v4-728px-Sing-Step-1-Version-3.jpg

Příloha č. 20 Příklad na rozezpívání⁶⁹

vzor dítě opakuje vzor dítě opakuje

atd. ↑↓
v rozsahu d¹ - g¹

bom bom bom bom bom bom bom bom

Detailed description: This musical exercise is written on a single staff in treble clef with a common time signature (C). It consists of eight quarter notes, each with a fermata above it. The notes are grouped into four pairs, each pair preceded by the word 'vzor' (example) and followed by 'dítě opakuje' (child repeats). The lyrics 'bom bom' are written below each pair of notes. To the right of the staff, there is an instruction 'atd. ↑↓' (and so on, up and down) and 'v rozsahu d¹ - g¹' (in the range of d¹ - g¹).

čas
na nádech

atd. ↑↓
v rozsahu c¹ - g¹

trou trou trou trou trou trou trou trou trou

Detailed description: This musical exercise is written on a single staff in treble clef with a common time signature (C). It consists of nine quarter notes, each with a fermata above it. The notes are grouped into three groups of three, each preceded by the word 'čas' (time) and followed by 'na nádech' (on the breath). The lyrics 'trou trou trou' are written below each group of three notes. To the right of the staff, there is an instruction 'atd. ↑↓' (and so on, up and down) and 'v rozsahu c¹ - g¹' (in the range of c¹ - g¹).

šeršerš li psá

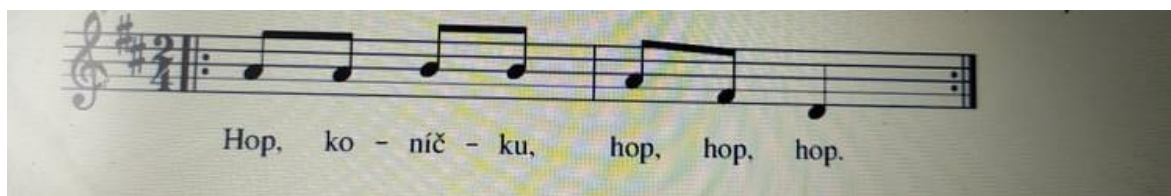
Detailed description: This musical exercise is written on a single staff in treble clef with a common time signature (C). It consists of six quarter notes. The first three notes are grouped together with the lyrics 'šeršerš' below them, and the last three notes are grouped together with the lyrics 'li psá' below them.

⁶⁹ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.s.37.

Příloha č. 21

Příklad na rozezpívání⁷⁰

Rozezpívání Pracujeme s pěveckým modelem z písničky. Ve 2. a 3. taktu děti dvakrát lehce poskočí a na poslední tón dosednou do dřepu (ukotvení prvního stupně). Model transponujeme dle dispozic třídy.

Pro zpřesnění intonace ukazujeme jednotlivé tóny na těle (5-5-6-6-5-3-1-2 x hrud' – 2 x hlava – 1 x hrud' – 1 x břicho – 1 x zem).

---

⁷⁰ Fraus.cz[online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z: https://ucebnice.fraus.cz/file/edee/2016/11/hv1-pu_ukazkove-stranky_40_44.pdf s.42.

Příloha č. 22

Fotografie sluchového pexesa

Nasbírané přírodniny pro výrobu sluchového pexesa, foto vlastní

Přírodniny vkládáme do obalů od „Kinder vajíček“⁷¹

---

⁷¹ Kohouti4.estranky[online]. [cit.15.2.2020]. Dostupné z:
<http://www.kohouti4.estranky.cz/img/picture/269/P1030687.JPG>